JONAVOS RAIMUNDO SAMULEVIČIAUS PROGIMNAZIJOS DIREKTORIUS

ĮSAKYMAS
DĖL JONAVOS RAIMUNDO SAMULEVIČIAUS PROGIMNAZIJOS ŽEIMIŲ SKYRIAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS PATVIRTINIMO

2025 m. rugsėjo d. Nr. V-
Jonava

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 7 straipsnio 4 dalimi, Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142,

t v i r t i n u Jonavos Raimundo Samulevičiaus progimnazijos Žeimių skyriaus ikimokyklinio ugdymo programą (pridedama).

Direktorius Artūras Jagelavičius

PRITARTA
Jonavos rajono savivaldybės mero
2025 m. d.
potvarkiu Nr.

PATVIRTINTA
Jonavos Raimundo Samulevičiaus
progimnazijos direktoriaus
2025 m. rugsėjo d.
įsakymu Nr. V-

JONAVOS RAIMUNDO SAMULEVIČIAUS PROGIMNAZIJOS ŽEIMIŲ SKYRIAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

Įstaigos pavadinimas – Jonavos Raimundo Samulevičiaus progimnazija.
Teisinė forma – biudžetinė įstaiga.
Grupė – bendrojo ugdymo mokykla.
Tipas – progimnazija.
Mokyklos pagrindinė paskirtis – progimnazijos tipo bendrojo ugdymo mokykla.
Kita paskirtis – ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas.
Adresas – Mokyklos g.1, Žeimių mstl., Jonavos r. sav.
Telefonas +370 349 45248
El. paštas – rsamulevicius.jonava@gmail.com
Interneto svetainė – https://rsprogimnazija.lt/

Jonavos Raimundo Samulevičiaus progimnazijos Žeimių skyriaus ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – programa) parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 patvirtintomis Ikimokyklinio ugdymo programų gairėmis. Programa skirta vaikams nuo 1 iki 6 metų amžiaus, siekiant užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą(si) ir ugdymo(si) tęstinumą.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Vaikas ikimokyklinio ugdymo procese suvokiamas kaip aktyvus, smalsus, kūrybiškas, gebantis mokytis, tyrinėti ir kurti pagal savo galimybes, patirtį ir interesus. Jo ugdymasis vyksta per veiklą, žaidimą, socialinę sąveiką ir bendravimą su aplinka.

Ugdymo(si) sėkmei ir visų vaikų įtraukimui užtikrinti programoje taikomi universalaus dizaino mokymuisi principai. Didelis dėmesys skiriamas vaikų įtraučiai ir ugdymosi prieinamumui. Vaikams, augantiems socialiai jautriose ar nepalankiose aplinkose, kuriamos sąlygos patirti sėkmę, plėsti, turtinti ir kompensuoti jų patirtis. Kuriama ugdymosi aplinka, kurioje kiekvienas vaikas jaučiasi saugus, reikalingas ir galintis veikti, o jo asmeninė raida – skatinama, remiama ir gerbiama.

Remiantis 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 patvirtintomis *Ikimokyklinio ugdymo gairėmis*, ugdymas grindžiamas šiomis nuostatomis:

✓ vaikas yra aktyvus savo ugdymosi kelio kūrėjas, o pedagogas – partneris, ugdymosi aplinkos kūrėjas ir mokymosi palydovas;

✓ ugdymas orientuotas į vaiko poreikių, interesų, galimybių ir patirties pažinimą bei pripažinimą;

✓ ugdymosi procese svarbus vaiko balsas – jo idėjos, klausimai, nuomonės yra girdimos, vertinamos ir integruojamos į ugdymo turinį;

✓ siekiama tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: saugumo, žaidimo, tyrinėjimo, aktyvumo, bendravimo, saviraiškos ir priklausymo bendruomenei.

Vaikų ugdymas vyksta holistiniu principu – integruojant visas ugdymosi sritis (pažintinę, socialinę, emocinę, fizinę ir kūrybinę). Tai atitinka vaiko mąstymo sinkretiškumą ir pasaulio kaip visumos suvokimą. Todėl vaikų veiklose neatsiejami pažinimas, judėjimas, emocijos ir tarpusavio santykiai.

Ugdymo turinys grindžiamas žaidybinėmis veiklomis, kūrybiškumo ugdymu, vaiko iniciatyva ir saviraiška, refleksija, aktyviu patyrimu. Vaikai ugdosi per prasmingą socialinę sąveiką, o bendravimas ir bendradarbiavimas su bendraamžiais bei suaugusiaisiais grindžiamas dialogiškumu, pagarba ir įtraukumu. Pedagogas ne tik moko, bet kartu su vaiku mokosi, kuria ir tyrinėja, įgalindamas vaiką būti atsakingu, kūrybingu ir smalsiu bendruomenės nariu.

Ugdymo programa taip pat grindžiama keliomis filosofinėmis teorinėmis kryptimis, šiuolaikiškai integruojant jų pasirinktus aspektus:

humanistinė kryptis – pažinimas neatsiejamas nuo vaiko emocijų ir jausmų. Vaikas ugdymo aplinkoje veikia laisvai, jaučiasi saugiai ir nepatiria baimės rinkdamasis veiklas;

progresyvistinė kryptis – svarbios vertybės, tokios kaip atsakomybė, pagarba ir bendruomeniškumas, ugdomos per kasdienes veiklas ir situacijas, atliepiant vaiko raidos tarpsnį ir gyvenimo patirtį ikimokykliniame amžiuje;

perenialistinė kryptis – prioritetas teikiamas ne žinių kiekiui, o gebėjimui mąstyti, spręsti problemas, taikyti aktyvius ugdymo metodus, orientuotus į vaikų patirtinį mokymąsi.

Programa skirta padėti šeimai ugdyti vaiką, nes pagrindiniai vaiko ugdytojai – tėvai (globėjai). Ji yra nuolat atnaujinama ir tobulinama, atsižvelgiant į lankančių vaikų amžių, patirtį, gebėjimus, jų poreikius, tėvų (globėjų) pageidavimus ir mokyklos galimybes.

Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Programoje vaikų ugdymasis grindžiamas požiūrio į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Vaikai ir jų poreikiai

Jonavos Raimundo Samulevičiaus progimnazijos Žeimių skyriuje (toliau – Mokykloje) veikia 2 ikimokyklinio ugdymo grupės: „Meškučiai" (1-4 metų vaikai), „Boružėlės" (3-6 metų vaikai). Į ugdymo įstaigą vaikai atvyksta iš Žeimių miestelio, Liepių, Juškonių, Mimalių, Dargužių, Kuigalių, Pauliukų kaimų ir Jonavos miesto.

Vaikai, ugdomi mūsų Mokykloje, pasižymi skirtingomis patirtimis, interesais ir gebėjimais. Daugelis jų domisi informacinėmis technologijomis, mėgsta žaisti kompiuterinius žaidimus, taip pat aktyviai įsitraukia į muzikinę, vaidybinę, meninę ir kūrybinę veiklą. Atsižvelgiant į vaikų pomėgius ir poreikius, Mokykloje sudarytos sąlygos laisvai rinktis veiklą, išreikšti save įvairiomis raiškos formomis, mokytis per žaidimą, patirtį ir bendravimą. Mokyklą lanko vaikai iš įvairios socialinės aplinkos: pilnų, nepilnų, socialinės rizikos šeimų. Vaikai, augantys socialinės rizikos sąlygomis, dažnai susiduria su socialinių, pozityvaus elgesio ir bendravimo įgūdžių stoka. Atsižvelgdama į šiuos poreikius, Mokykla užtikrina visapusišką pagalbą: teikiama psichologinė, socialinė pedagoginė ir specialioji pagalba. Taip pat Mokykloje ugdomi vaikai, turintys kalbos, komunikacijos, elgesio, emocijų ir kitų raidos sutrikimų. Šiems vaikams organizuojamos individualios ar grupinės logopedo konsultacijos, o esant poreikiui į ugdymo procesą įsitraukia ir specialusis pedagogas, psichologas, socialinis pedagogas bei kiti švietimo pagalbos specialistai. Specialiųjų ugdymosi poreikių (toliau – SUP) turintiems vaikams, be specialistų pagalbos, taip pat teikiama mokinio padėjėjo pagalba, kuri padeda užtikrinti jų ugdymosi prieinamumą, dalyvavimą veiklose ir savarankiškumo plėtrą kasdienėje ugdymo(si) aplinkoje. Mokyklos veikla grįsta įtraukties principais – siekiama, kad kiekvienas vaikas jaustųsi priimtas, vertinamas ir galintis visapusiškai dalyvauti ugdymo procese, nepaisant individualių poreikių ar gyvenimo aplinkybių.

Ugdymo programa grindžiama siekiu atliepti kiekvieno vaiko individualius ir universalius poreikius**,** kurie yra būtini jo visapusiškai raidai, emocinei gerovei ir sėkmingam dalyvavimui ugdymo(si) procese. Sudaromos sąlygos šiems poreikiams būti ne tik atpažintiems, bet ir kryptingai tenkinamiems bei plėtojamiems per kasdienę veiklą:

žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;

saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;

draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniu ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiaisiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;

pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

Programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

Kiekvienas vaikas yra unikali, nuolat besivystanti ir aktyvi asmenybė. Jis mokosi per žaidimą, kaupia patirtį, formuoja savitą pasaulio suvokimą ir kuria savo vertybių sistemą. Ikimokyklinio ugdymo grupėse gerbiamas vaiko orumas, pripažįstama jo nuomonė, teisė rinktis veiklas, priimti sprendimus ir bendradarbiauti. Ugdymo(si) procesas remiasi socialinio teisingumo, lygiavertiškumo ir tolerancijos vertybėmis. Vadovaujamasi nuostata, kad ugdymas vyksta nuolat – per visą vaiko buvimo Mokykloje laiką.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Šeima yra pirmasis vaiko mokytojas. Šeimoje susiformuoja požiūris į žmones, aplinką, formuojami vaiko įpročiai, vertybės, kurios gali būti geros ir puoselėtinos arba koreguojamos. Mokykla vaikui yra pirmas socializacijos etapas, išėjimas į visuomenę. Pedagogai ir tėvai (globėjai) tampa ugdymo proceso partneriais. Mokykla tęsia vaiko ugdymą, siekdama papildyti ugdymo šeimoje patirtį.

Atsižvelgiant į tėvų (globėjų) pageidavimus ir vietos bendruomenės poreikius, visus vaikus į grupes galima atvesti nuo 7.15 val. Grupės „Meškučiai" darbo laikas nuo 7.15 val. iki 17.45 val. (10 val. 30 min.), grupės „Boružėlės" – nuo 8.00 val. iki 18.30 val. (10 val. 30 min.). Grupių darbo laikas nustatytas atsižvelgiant į tėvų (globėjų) poreikius.

Remiantis atliktų tėvų (globėjų) apklausų duomenimis, pagrindiniai tėvų (globėjų) lūkesčiai darželiui yra susiję su šiltu ir nuoširdžiu bendravimu, individualiu dėmesiu kiekvienam vaikui, kokybiška priežiūra bei visapusišku vaiko ugdymu. Tėvai (globėjai) tikisi, kad Mokykloje bus ne tik užtikrinta kasdienė vaikų gerovė, bet ir puoselėjami jų individualūs gebėjimai, įskaitant ir specialiuosius. Ypač svarbiu laikomas specialistų įsitraukimas – tėvai (globėjai) akcentuoja, kad jų vaikams reikia kvalifikuotos psichologo, logopedo, specialiojo pedagogo ir socialinio pedagogo pagalbos. Taip pat išsakytas lūkestis dėl gerų, vaikui palankių ugdymosi sąlygų, kurios skatintų vaikų kūrybiškumą, emocinį saugumą, bendravimą ir savarankiškumą. Tėvai (globėjai) išreiškė poreikį, kad darželyje būtų organizuojami įvairūs būreliai, ypač šokio, dainavimo, anglų kalbos, taip pat skiriamas dėmesys vaikų kalbiniams ir socialiniams įgūdžiams ugdyti. Mūsų tikslas – užtikrinti, kad ugdymo turinys ir organizavimas atitiktų vaikų ir jų tėvų (globėjų) lūkesčius, skatintų visapusišką vaiko raidą, padėtų vaikui augti saugioje, palaikančioje ir kūrybiškumą skatinančioje aplinkoje.

Mokykla vykdo tėvų apklausą dėl ikimokyklinio ugdymo grupių veiklos poreikio vasarą ir atsižvelgia į tėvų (globėjų) pageidavimus. Vasarą vaikų ugdymas didžią laiko dalį organizuojamas lauko teritorijoje. Svarbiausias ugdymo metodas – žaidimas. Vaikai žaidžia, plėtodami individualias galias, visais pojūčiais tyrinėja supantį pasaulį, kelia klausimus, ieško atsakymų. Kuriamos situacijos patirtiniam vaikų ugdymuisi: sudaromos sąlygos vaikams pamatyti, išgirsti, išgyventi, apmąstyti, įgyti įvairios patirties patiems aktyviai veikiant kartu su kitais vaikais.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Mokykloje su ikimokyklinio amžiaus mokiniais dirba trys ikimokyklinio ugdymo mokytojai, siekiantys užtikrinti kokybiškas, šiuolaikiškas ugdymo paslaugas. Mokytojai kūrybiškai derina ugdymo metodus, geba organizuoti ugdymo procesą, atsižvelgiant į individualius mokinių poreikius ir galias, skirti dėmesį kiekvienam mokiniui, nuolat tobulina savo kompetencijas, geba priimti pokyčius, ieškoti naujų ugdymo formų ir metodų ugdymo kokybei siekti. Du mokytojai yra įgiję aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą, vienas mokytojas – magistro kvalifikacinį laipsnį. Mokiniams teikiamos meninio ugdymo mokytojo, specialiojo pedagogo, logopedo, socialinio pedagogo, psichologo pagalba ir paslaugos. Visi pagalbos specialistai yra įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Grupėse dirba mokytojo padėjėjos, kurios yra įgijusios profesinio mokymo diplomus, ikimokyklinio ugdymo pedagogo padėjėjo kvalifikaciją.

Regiono ir švietimo teikėjo savitumas

Jonavos rajono savivaldybė įsikūrusi patogioje geografinėje vietovėje – vidurio Lietuvoje. Žeimiai – miestelis Jonavos rajone, seniūnijos centras. Žeimiuose yra mokykla, parduotuvė, ambulatorija, Jonavos r. socialinių paslaugų centro padalinys, Jonavos rajono priešgaisrinės tarnybos Žeimių ugniagesių komanda, biblioteka, Šv. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčia, Sukilėlių koplytėlė, dar vadinama Šv. Jono vardu, Žeimių dvaro sodyba. Žeimių seniūnijos patalpose atidarytas žymaus kraštiečio skulptoriaus, politinio ir visuomenės veikėjo Konstantino Bogdano memorialinis muziejus. Miestelio centre yra skulptoriaus Konstantino Bogdano vardu pavadintas skveras ir paminklinis akmuo, Konstantino Bogdano sukurtas paminklas žymiam architektui Vaclovui Michnevičiui, koplytėlė žuvusiems už Lietuvos nepriklausomybę. Miestelio vakarinėje dalyje tyvuliuoja Žeimių ežeras, teka Lankesos upė.

Programoje numatoma kryptingai pasinaudoti Žeimių krašto geografiniais ir istoriniais ypatumais, sudarant ugdytiniams galimybę lankytis vietinės reikšmės objektuose, svarbiose ir vaikams įdomiose vietose. Tokia veikla padeda ugdyti vaikų pažintinius gebėjimus, turtina jų kultūrinę patirtį bei stiprina ryšį su gimtąja aplinka. Akcentuojamas STEAM ugdymas, kuris integruojamas į kasdienes vaikų veiklas pasitelkiant tyrinėjimą, kūrybiškumą ir praktinę veiklą. Veiklos planuojamos taip, kad vaikai galėtų savarankiškai kelti klausimus, ieškoti atsakymų, eksperimentuoti ir išreikšti save meninėmis formomis. Ugdymo veiklos organizuojamos mokyklos ir ne mokyklos aplinkose – technologijų kabinete, sporto salėje, bibliotekoje, muziejuje, mokyklos kieme, stadione, gamtinėje aplinkoje ir Žeimių miestelyje. Toks įvairių erdvių įtraukimas ugdymui skatina vaikų aktyvumą, smalsumą, mokymosi motyvaciją ir padeda kurti turtingą, įvairialypę ugdymosi patirtį.

Vaikai ugdomi nuo 1 metų iki pagrindinio ugdymo 1 dalies programos baigimo. Ugdomosios veiklos organizuojamos Mokyklos (aktų salėje, sporto salėje, bibliotekoje, technologijų kabinete, muziejuje, stadione, vaikų žaidimų aikštelėje, mokyklos kieme) ir ne Mokyklos aplinkose (Žeimių miestelyje, Jonavoje).

Ikimokyklinio ugdymo grupių veikla organizuojama pagal bendrą Raimundo Samulevičiaus progimnazijos metinį veiklos planą.

II SKYRIUS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais**,** kurie užtikrina ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomąsias sąveikas bei ugdymo(si) kokybę:

ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principu. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principu. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

žaismės principu. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

sociokultūrinio kryptingumo principu. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

integralumo principu. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

įtraukties principu. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

kontekstualumo principu. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

vaiko ir mokytojo bendro veikimo principu. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principu. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

reflektyvaus ugdymo(si) principu. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

šeimos ir mokyklos partnerystės principu. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai (globėjai) ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS
TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

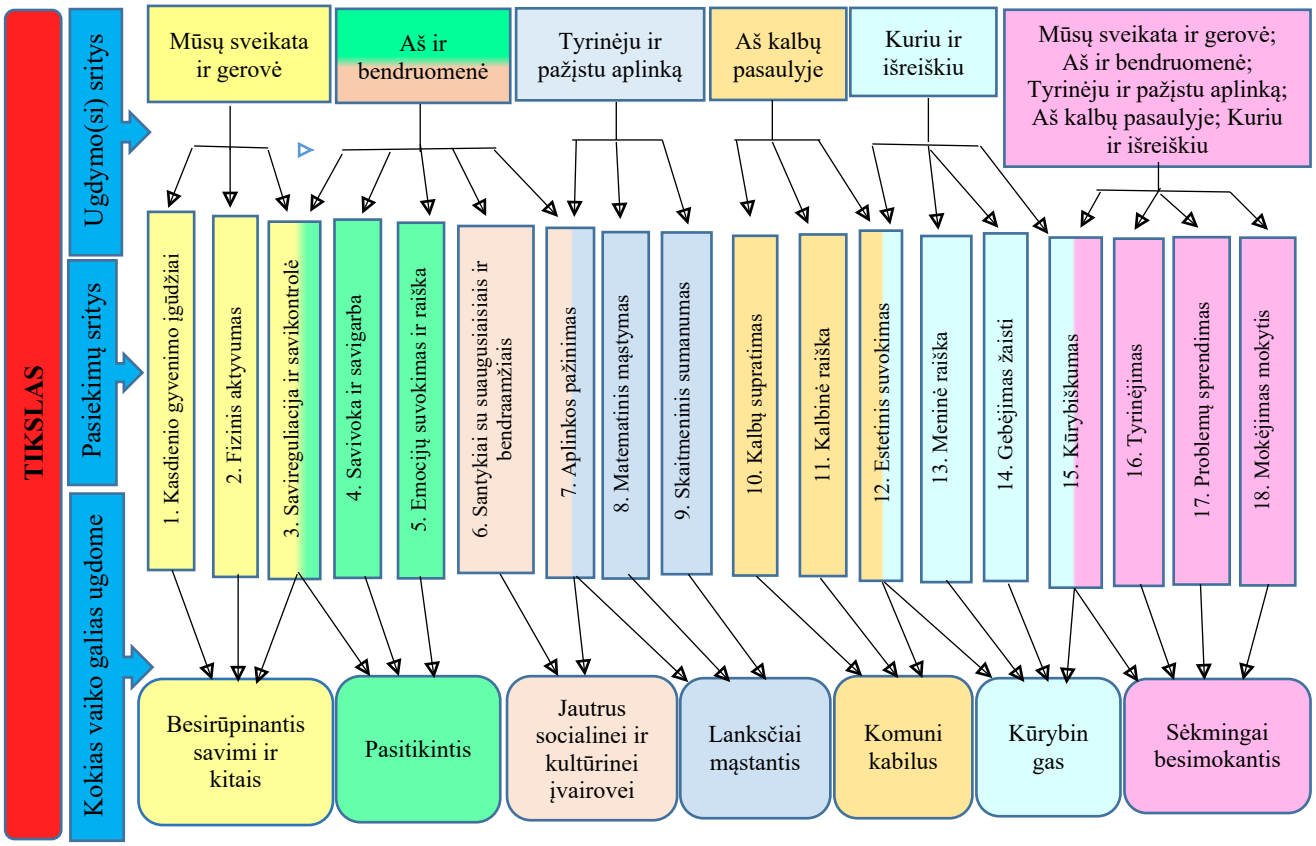
Uždaviniai:

1. stiprinti vaikų pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais, sudarant galimybes priimti savarankiškus sprendimus, išreikšti savo nuomonę bei iniciatyvą kasdienėse veiklose;
2. ugdyti vaikų rūpinimąsi savimi ir kitais, skatinant laikytis asmens higienos, sveikos gyvensenos įpročių bei ugdant empatiją ir atsakomybę už aplinkinius;
3. plėtoti vaikų kultūrinį ir socialinį jautrumą, suteikiant galimybes pažinti savo ir kitų kultūrų tradicijas, papročius bei ugdant pagarbą įvairovei;
4. turtinti vaikų komunikacinius gebėjimus, sudarant sąlygas kalbiniam bendravimui, aktyviam klausymuisi, minčių raiškai ir dalyvavimui dialoge;
5. lavinti vaikų lankstų mąstymą ir problemų sprendimo įgūdžius, skatinant tyrinėti, eksperimentuoti, kelti klausimus ir ieškoti sprendimų kasdienėse ir STEAM veiklų situacijose;
6. puoselėti vaikų kūrybiškumą, suteikiant laisvę išreikšti save per menines, žaidybines ir konstrukcines veiklas;
7. formuoti vaikų mokėjimo mokytis pradmenis, skatinant smalsumą, savarankišką veiklos planavimą, susikaupimą bei reflektavimą apie įgytą patirtį;
8. stiprinti bendradarbiavimą su tėvais, įtraukiant juos į ugdymo veiklas, projektus ir renginius, skatinti nuolatinį dialogą tarp pedagogų ir šeimos, siekiant užtikrinti vaiko gerovę, kryptingą ugdymą ir bendrą atsakomybę už vaiko pažangą bei pasiekimus.

Numatomi ugdymo(si) rezultatai

Vaiko ugdymosi rezultatai suprantami kaip nuosekliai besiformuojantys gebėjimai, žinios ir vertybinės nuostatos, atsiskleidžiantys vaikui aktyviai dalyvaujant įvairiose ugdymo(si) situacijose. Pasiekimai atspindi vaiko augimą ir brandą, jų plėtotė grindžiama visuminės raidos principais. Programoje ugdymosi pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurios apima esmines vaiko raidos dimensijas ir padeda kryptingai organizuoti ugdymą, atliepiant individualius vaikų poreikius bei sudarant sąlygas jų potencialo sklaidai. Siekdama įgyvendinti ugdymo tikslus, programa numato

lanksčias ugdymo(si) sąlygas, kurios skatina vaikų saviraišką, mokymosi motyvaciją ir galių augimą. Ugdymas padeda vaikams tapti: pasitikintiems savimi, empatiškiems, atsakingiems, kūrybingiems, kritiškai mąstantiems ir sėkmingai besimokantiems. Kiekviena kokybiškai įgyvendinama visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritis – *„Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“* – prisideda prie visų 18 pasiekimų sričių plėtotės. Nors kiekviena sritis skirtingai veikia atskirus vaiko pasiekimus, užtikrinamas jų darnus ir visapusiškas augimas.

IV SKYRIUS
UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

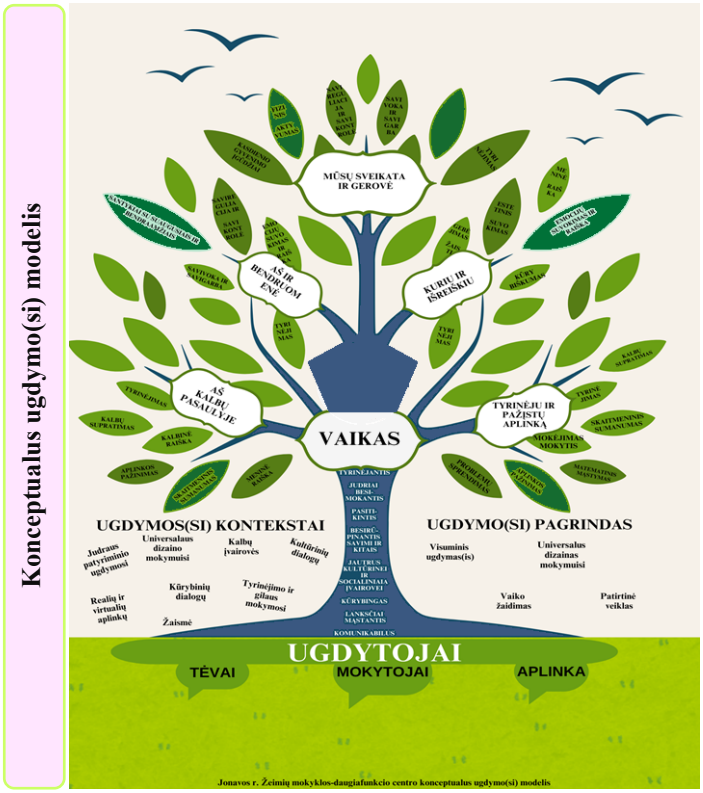
Vaikų ugdymas(is) vyksta įvairiose aplinkose – mokyklos vidaus ir lauko erdvėse bei už mokyklos ribų, kurios tampa prasmingomis patirtinio mokymosi vietomis. Ugdymo turinys organizuojamas integruotai, remiantis vaikų patirtimis, interesais, raidos poreikiais ir kasdienėmis gyvenimo situacijomis. Vidaus erdvėse vaikams sudaromos sąlygos laisvai tyrinėti, eksperimentuoti, kurti, žaisti ir bendradarbiauti. Lauko erdvėse skatinamas fizinis aktyvumas, gamtos pažinimas, socialinių ryšių stiprinimas per bendras veiklas. Lankantis vietos bendruomenės, kultūros ar gamtos objektuose, vaikai plečia akiratį, susipažįsta su tikruoju pasauliu, o jų mokymasis tampa prasmingesnis. Ši erdvių įvairovė skatina vaikų smalsumą, aktyvumą, mokymosi motyvaciją ir padeda kurti turtingą, visuminę ugdymosi patirtį.

Ugdymo(si) turinys pritaikomas atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius gebėjimus, ugdymosi stilių, amžių ir kultūrinį kontekstą, skatinant aktyvų dalyvavimą, saviraišką ir savarankiškumo augimą.

Ugdymo(si) proceso organizavimo pagrindas

Ikimokyklinio ugdymo(si) procesas organizuojamas atsižvelgiant į kiekvieno vaiko visapusišką raidą, unikalią asmenybę, gebėjimus ir poreikius. Esminis ugdymo(si) pagrindas – ***visuminis ugdymas(is),*** apimantis emocinę, socialinę, fizinę, pažintinę, kūrybinę ir kalbinę raidos sritis. Toks ugdymas užtikrina darnų ir harmoningą vaiko vystymąsi. Procesas grindžiamas ***universalaus dizaino mokymuisi*** principais, kurie padeda kurti įtraukią, lanksčią ir kiekvienam vaikui prieinamą ugdymosi aplinką – nepriklausomai nuo jo kilmės, patirčių ar gebėjimų. Ypatingas dėmesys skiriamas ***žaidimui*** ir aktyviam vaiko dalyvavimui. Žaidimas suvokiamas kaip prasminga, spontaniška, vaiko iniciatyva grindžiama veikla, kurioje atsiskleidžia jo kūrybiškumas, smalsumas ir mokymosi džiaugsmas. Žaisdamas vaikas atranda, kuria, eksperimentuoja, bendradarbiauja, o pedagogas stebi, palaiko ir padeda, kai to reikia. Kita svarbi ugdymo(si) forma – ***patirtinė veikla***, leidžianti vaikui pažinti pasaulį per aktyvų veiksmą: tyrinėjimą, bandymus, kūrybą ir refleksiją. Tokios veiklos ugdo kritinį mąstymą, kalbinę raišką, savarankiškumą ir pasitikėjimą savimi.

Ugdymo(si) procese siekiama, kad visa bendruomenė – vaikai, mokytojai, šeimos – kurtų žaismingą, įtraukiančią, mokymuisi palankią kultūrą, kurioje mokymasis tampa natūralia, džiuginančia ir prasminga gyvenimo dalimi.

Pedagoginės strategijos ir ugdymo(si) organizavimo formos

Pedagogų bendruomenė remiasi susiformavusiomis ugdymo(si) nuostatomis, kurios padeda kryptingai auginti vaiką kaip aktyvią, kūrybišką ir besimokančią asmenybę. Programoje derinamos įvairios ugdymo(si) prieigos: vaikų spontanišką veiklą palaikanti aplinka, kūrybinė mokytojo ir vaiko sąveika, tikslingai organizuotos ugdomosios veiklos. Prioritetas teikiamas žaidimų pedagogikai – natūraliai, vaiko raidą atitinkančiai formai, kuri padeda integruoti pažinimą, emocijas, socialinius ryšius ir kūrybiškumą. Mokytojo taikomos strategijos grindžiamos nuoseklumu, individualių poreikių atliepimu bei ugdymo(si) laipsniškumu, leidžiančiu vaikui judėti savitu tempu. Ugdymo(si) formos parenkamos taip, kad skatintų vaikų aktyvumą, iniciatyvumą ir kūrybišką problemų sprendimą. Tai gali būti: pažintinės išvykos, projektinė veikla, patirtiniai užsiėmimai edukacinėse aplinkose, komandinis ar individualus darbas, inscenizacijos, vaidybos veiklos, mąstymo žemėlapiai, kūrybinės

dirbtuvės, žaidimų ar galvosūkių kūrimas ir kitos formos, leidžiančios atsiskleisti įvairiems vaikų gebėjimams.

Vaikų ugdymo(si) kontekstai

Vaikų ugdymas(is) vyksta Mokyklos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už mokyklos ribų. Mokyklos aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai. Kuriant ugdymo(si) kontekstus dėmesio centre yra vaikams aktuali, dėmesį patraukianti, skatinanti veikti, vaikų iniciatyvoms atvira, estetiškai patraukli aplinka.

Kuriant ugdymo(si) kontekstus vaikams sudaromos galimybės pasirinkti: veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos rezultatus.

Pasirinkimai sukuria prielaidas rastis įvairioms savo turiniu veikloms, atliepia skirtingus vaikų interesus, gebėjimų lygį ir mokymosi būdų įvairovę. Kuriant kontekstus naudojamos esamos kultūrinės, socialinės ir gamtinės aplinkos, iš anksto tikslingai sumodeliuotos ugdymosi aplinkos ir ugdymosi situacijos, susikuriančios čia ir dabar. Aplinka keičiama, atsižvelgiant į vaikų gebėjimų ūgtį. Ugdymo(si) kontekstuose, būdami vaikų elgesio ir veiklos modeliu, mokytojai pagal situaciją lanksčiai keičia savo vaidmenis, tapdami vaiko padėjėjais, tyrinėtojais, kūrėjais, besimokančiaisiais.

Universalaus dizaino mokymuisi kontekstas. Tai lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, visiems vaikams sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ugdymo aplinka žadina vaikų emocijas, pagauna dėmesį, panardina į prasmingą vyksmą. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Galimybė pasirinkti veiklas ir priemones, siekiant numatyto rezultato, skatina turėti savo ketinimą, idėjų, sumanymų, jų kryptingai ieškoti ir pamažu suprasti savo žaidimo ar mokymosi būdus. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje;

Žaismės kontekstas. Jo paskirtis – palaikyti kasdienių veiklų žaismingumą, kuriant džiaugsmo bei nuostabos tyrinėjant, išbandant, eksperimentuojant, dalinantis potyrius. Kontekstas atliepia vaiko žaismingą savęs ir pasaulio pajautimą, skatina žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis. Eksperimentuojama veikimu tuščioje ir daiktinėje erdvėje, atrandant, kad žaidimas gali gimti „iš nieko“, mintyse. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, tyrinėti,

improvizuoti, priimamos „neteisingos“ jų teorijos apie pasaulį, įkvepiančios pratęsti „tiesos“ paieškas. Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai papildo ir įtraukia kitus vaikus;

Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas. Jo paskirtis – skatinti vaikų judėjimo džiaugsmą ir kasdienį judrumą, didinti judraus mokymosi galimybes. Įdomias, prasmingas ugdymosi situacijas kuria dialogiška vidaus ir lauko aplinkų jungtis, įrangos mobilumas, pritaikymas tyrinėti judesį, judriais būdais dalyvauti visų ugdymosi sričių veiklose. Panaudojama natūrali ir dirbtinai sukurta, įranga ir priemonėmis papildyta gamtinė aplinka, modeliuojamos vaikus judėti skatinančios iššūkio, saugios rizikos edukacinės erdvės, kuriančios prielaidas subalansuotam ugdymui(si) viduje ir lauke;

Kultūrinių dialogų kontekstas. Kai vaikai ugdymo įstaigoje dalyvauja daugialypiuose kultūriniuose kontekstuose, kurių paskirtis – padėti kiekvienam kurti savo individualų tapatumą, tuo pačiu metu dalyvaujant tiek vaikų subkultūros, tiek artimiausios ir tolimesnių aplinkų kultūrų kūrime. Mokyklos aplinka yra erdvė nuolatinėms socialinėms ir kultūrinėms sąveikoms bei reiškiniams patirti, pažįstant šeimos, mokyklos grupės, kaimynystės, regiono, etninės grupės ir šalies bei globalaus pasaulio kultūrinius ypatumus ir vertybes. Mokyklos aplinkoje matomi įvairių kultūrų ženklai, simboliai, patiriami papročiai ir elgsenos, išbandomos skirtingos kultūrinės raiškos formos, ugdantis pozityvų požiūrį į įvairovę ir kitoniškumą;

Kalbų įvairovės kontekstas. Jo paskirtis – kurti ir palaikyti aplinkos sąlygas, palankias rastis ir plėtotis skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, teigiamoms nuostatoms, susijusioms su kalbų ir jos formų įvairove. Kuriant kontekstą pasinaudojama mokykloje ar grupėje esama kalbų įvairove, socialinių tinklų ir skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis, kalbų pasaulio pažinimą papildančiomis ir kalbą ugdančiomis vaizdinėmis ir garsinėmis priemonėmis, taip pat kasdienėmis komunikacinėmis situacijomis, kylančiomis vidaus ir lauko aplinkose;

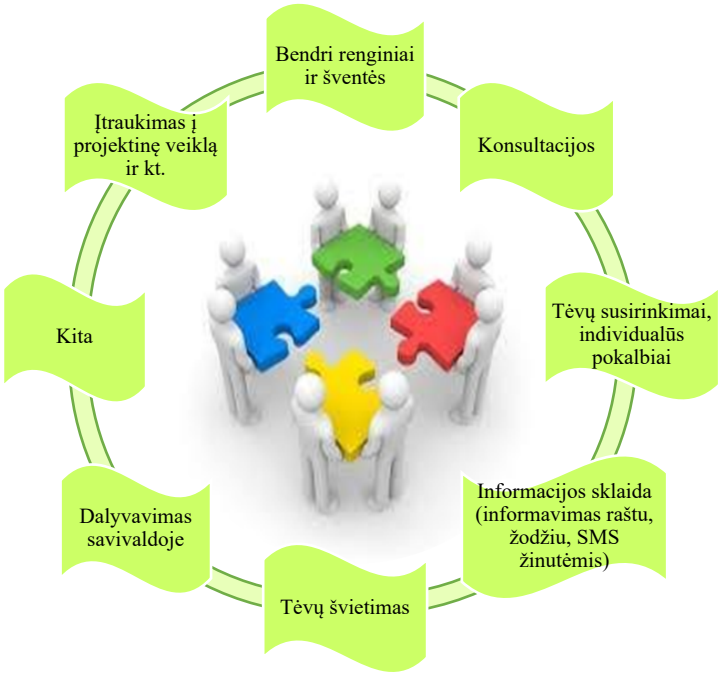
Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas. Jo paskirtis – atliepti prigimtinį vaikų smalsumą, įtraukti juos į aplinkos tyrinėjimą, skatinantį giliau suprasti aplinkos objektus, reiškinius ir jų ryšius, atrasti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus. Kuriamas kontekstas kupinas žaismės, atviras iššūkiams, jame daug laisvės vaiko spėliojimams, atsakymų į savo keliamus klausimus paieškoms, tyrinėjimu grindžiamiems sprendimams. Sukurtos vidaus ir lauko edukacinės erdvės, lauko tyrinėjimo laboratorijos, kuriose yra tyrinėjimo objektų, priemonių ir medžiagų, STEAM veiklų, vaikų stebinių fiksavimo priemonių – tai padeda vaikams įsitraukti į ilgalaikius stebėjimus, patirti aplinkos objektų ir reiškinių įvairovę;

Realių ir virtualių aplinkų kontekstas. Jo paskirtis – papildyti ir praplėsti realybės kontekstus alternatyviomis skaitmeninėmis galimybėmis patirti ir pažinti, plėtoti vaikų skaitmeninį sumanumą, informatinį mąstymą. Kuriami realios ir virtualios aplinkos sąveikomis grindžiami kontekstai, aplinkas saikingai ir saugiai papildant skaitmeninėmis priemonėmis bei įranga, prioritetą teikiant patirtiniam realių objektų ir reiškinių tyrinėjimui, kūrybiškumui, socialinėms sąveikoms. Vaikų savivaldį mokymąsi skatinančios skaitmeninės priemonės, įvairiomis vaizdo ir garso įvesties bei išvesties įrangą turinčiomis technologijomis kuriamos galimybės vaikams realioje aplinkoje pamatyti plika akimi nematomus procesus ar reiškinius, perkelti realios aplinkos objektus į skaitmeninę erdvę, tyrinėti taisyklių ir laisvės veikti ribas, spręsti problemas, įveikti iššūkius;

Kūrybinių dialogų kontekstas. Modeliuojant kūrybinių dialogų kontekstą kuriama vaizduotę, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą. Vaikai patiria kūrybos laisvę, išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybinius iššūkius. Aplinkų estetika ir įvairovė kuria prielaidas vaikams tyrinėti kūrybinės raiškos galimybes, išbandyti daugiau nei vieną būdą įgyvendinti kūrybinę idėją ar išspręsti problemą, pasirinkti alternatyvias raiškos priemones, improvizuoti, kurti ir perkurti. Dinamišką kūrybos procesą palaiko mokytojas kūrėjas, sudarantis sąlygas vaikui laisvai, spontaniškai veikti.

Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima

Mokyklos požiūris į šeimą – tai pagarba, atvirumas ir partnerystė. Pripažįstama, kad tėvai (globėjai) yra pirmieji ir svarbiausi vaiko ugdytojai, o jų žinios apie vaiko poreikius, charakterį bei patirtis – neįkainojamas šaltinis kuriant kryptingą ugdymo(si) procesą. Todėl siekiama kurti abipusiu pasitikėjimu ir pagarba grįstą bendravimą, kuriame kiekvienos šeimos patirtis, žinios apie vaiką bei lūkesčiai tampa vertingu ugdymo(si) proceso pagrindu.

Praktinis bendradarbiavimas su šeima vyksta įvairiomis formomis, kurios nuolat tobulinamos atsižvelgiant į šeimų poreikius ir galimybes. Įprastos bendradarbiavimo formos:

- tėvų (globėjų) susirinkimai, individualūs pokalbiai;
- informacijos sklaida (informavimas raštu, žodžiu, SMS žinutėmis);
- tėvų (globėjų) švietimas;
- dalyvavimas savivaldoje;
- įtraukimas į projektinę veiklą ir kt.;
- bendri renginiai ir šventės;
- konsultacijos;
- kita.

Toks bendravimas ir bendradarbiavimas padeda sukurti saugią, vaiko gerovei palankią ugdymo aplinką, kurioje tiek pedagogai, tiek tėvai (globėjai) jaučiasi bendrakūrėjais.

Parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms

Ikimokyklinio ugdymo procese labai svarbus glaudus bendradarbiavimas tarp pedagogų, specialistų ir šeimos. Visi su vaiko ugdymusi ir gerove susiję klausimai sprendžiami bendru sutarimu – tariantis, konsultuojantis, dalijantis atsakomybe pagal kiekvieno vaidmenį.

Mokykloje veikia vaiko gerovės komisija, kurios tikslas – padėti kurti saugią, palankią aplinką visų vaikų ugdymuisi. Komisija padeda pritaikyti ugdymo turinį ir procesą tiems vaikams, kurie turi individualių ar specialiųjų ugdymosi poreikių.

Mokytojai, planuodami veiklas, iš anksto numato galimas kliūtis vaikų įsitraukimui ir siekia jas pašalinti – parinkdami tinkamas priemones, ugdymo būdus bei aplinkos sprendimus. Taip siekiama užtikrinti, kad kiekvienas vaikas galėtų pilnavertiškai dalyvauti grupės gyvenime ir ugdymosi procese.

Pagalbos vaikui specialistai bendradarbiauja su mokytojais – jie aptaria vaikų individualius poreikius, padeda planuoti veiklas, aplinką, pasiūlo būdus, kaip užtikrinti vaiko pažangą ir gerą savijautą. Specialistų pagalba taip pat orientuota į vaikų kalbos, pažinimo, motorinių įgūdžių ar emocinių gebėjimų stiprinimą, jei šiose srityse pastebimi iššūkiai.

Tėvai (globėjai) yra aktyvūs ugdymo(si) partneriai. Jie įtraukiami į sprendimų priėmimą, konsultuojami dėl vaiko ugdymosi poreikių, stiprybių, veiksmingiausių ugdymo(si) formų tiek namuose, tiek Mokykloje. Kilus sudėtingesniems atvejams, Mokykla padeda šeimoms užmegzti ryšius su kitomis institucijomis – švietimo pagalbos tarnybos, vaiko teisių gynimo ar socialinės paramos tarnybomis, kad būtų užtikrinta visapusiška vaiko gerovė.

Ugdymo turinys

Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (2024) patvirtintas „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašo“ rekomendacijas ir „Ikimokyklinio ugdymo programos gaires“, kuriose yra rekomenduojamos penkios ikimokyklinio ugdymosi sritys: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“. Ugdymosi sritys yra ikidalykinės, orientuotos į Programoje numatytų vaikų pasiekimų plėtotę, apima vaikų ugdymo(si) turinį ir veiklas.

<table>
<tr><th colspan="2">UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“</th></tr>
<tr><td colspan="2">Pasiekimų sritis: Fizinis aktyvumas
Vertybinė nuostata: noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.
Esminiai gebėjimai: tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</td></tr>
<tr><th>Ūgties siekiamybė</th><th>Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)</th></tr>
<tr><td>1–3 metai
3 žingsnis
Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina, peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gaudo kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas.
Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.
(Nuoroda į P. A.: 11.4).</td><td>Judėjimo džiaugsmo patyrimas.
Vaikšto ir išlaiko pusiausvyrą eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir pan.), įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami), lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo.
Judesių tikslumo siekimas.
Pradeda lankstyti ranką per riešą, pratinasi pasukti riešą, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti plaštaka, vis tiksliau atlikdami judesius, kuriuos lavinti padeda savarankiškas valgymas, ko nors vienas ant kito dėliojimas, užsukimas, atsukimas, darinėjimas, įrankių naudojimas.</td></tr>
<tr><td>4–6 metai
6 žingsnis</td><td>Judėjimo džiaugsmo patyrimas.</td></tr>
</table>

Ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius. (Nuoroda į P. A.: 11.4).	Juda spontaniškai, žaidžia imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas, ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas, pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai. Išbando įvairiausius ėjimo ir bėgimo būdus: eiti pasistiebus, ant pėdos šonų, kulnų; eiti ištiesta virve, padėtu lanku; eiti aukštai keliant kelius, pusiau pritūpus, plačiu žingsniu, pristatomuoju, pakaitiniu ar kryžminiu žingsniu, šonu, atbulomis, eiti nedideliame aukštyje (suoleliu); bėgti aukštai keliant kelius, šonu, atbulomis, įveikiant kliūtis, bėgti įkalnėn, nuokalnėn, bėgimą kaitalioti su ėjimu, sustoti pagal netikėtą signalą, keisti kryptis, bėgti greitai, lėtai. Judėjimo džiaugsmą patiria laisvai bėgiodami, landžiodami, šokinėdami, laipiodami kopėtėlėmis, laipteliais, žaisdami su kamuoliais, važinėdami dviratukais. Vaikų judesių koordinacija, orientacija erdvėje, vikrumas, greitumas, jėga tobulėja žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais: ridenant, mėtant įvairiu atstumu, visa jėga ar panaudojant reikiamą jėgą tikslui pasiekti, gaudant. Įsitraukia į veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoti, ieškoti neįprastų pozų, judesiais perteikiant pasakų herojų charakterius. Nevaržomai judėdami ir eksperimentuodami išbando savo kūno judėjimo galimybes; lavina pagrindines fizines ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą). Veikdami ribotame plote pratinasi judėti saugodami save ir kitą. Žaisdami komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti. **Judesių tikslumo siekimas.** Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją ką nors dėliodami, konstruodami, verdami, piešdami ir kt. Judesių tikslumą vaikai lavina mokydamiesi patys valgyti, rengtis, naudodami buities įrankius.
Pasiekimų sritis: Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai **Vertybinė nuostata:** domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. **Esminiai gebėjimai:** esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	
1–3 metai **3 žingsnis** Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse. (Nuoroda į P. A.: 10.4).	**Maisto įvairovės pažinimas.** Su sveikatai palankiu maistu susipažįsta valgydami drauge su mokytoju ir kitais vaikais, girdėdami suaugusiųjų aiškinimus, žiūrinėdami knygeles, korteles, piešinius. Matydami estetiškai patiektą, skleidžiantį šviežią kvapą maistą, jį skanaudami ir nuolat girdėdami vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia atitinkamą žodyną. Grupėje įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia maisto gaminimo žaidimus. **Elgesys prie stalo.** Kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su kokiu stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą. **Dienos ritmo pajauta.** Ugdosi dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautą, kai kasdienių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno

	siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks. Kasdieniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, miegas ir veiklos padeda orientuotis dienos laike. **Judėjimo ir poilsio ritmo pajauta.** Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėliodami savo veiklų eilę ir žymėdami, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla. **Rūpinimasis švara.** Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdosi kūno priežiūros įgūdžius, kai patys, mokytojo pamokomi, padedami, prausia veidą, rankas ir nusišluosto, susišukuoja plaukus, nusirengia ir bando tvarkingai sudėti drabužius. **Tvarkos laikymasis.** Mokosi laikytis tvarkos, kai tvarko žaislus, padedami suaugusiųjų, arba savarankiškai pažaidę padeda žaislus į vietą. **Elgesys su nepažįstamais žmonėmis.** Mokytojui skaitant istorijas, pasakojant, kartu žiūrinėjant paveikslėlius, korteles, kalbantis, mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu (tėvai, globėjai, mokytojai). **Saugus elgesys buityje ir gamtoje.** Drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais ir lauke.
4–6 metai **6 žingsnis** Išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas, esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Valgo savarankiškai, tvarkingai. Taisyklingai plaunasi rankas. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko. Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitiniais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis	**Maisto įvairovės pažinimas.** Klauso skaitomų tekstų apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai; tyrinėja sveiko maisto piramidę; dėlioja savo dienos meniu iš kortelių su sveiko maisto produktais; dėlioja mąstymo žemėlapius (sveika – nesveika), patys vieni kitiems aiškina, kuris maistas palankus sveikatai, o kuris – ne, savo nuomonę argumentuoja. Vaikai drauge su mokytoju eina į parduotuvę, išrenka ir perka reikalingus maisto produktus užkandžiams pagaminti. Žaisdami „kavinę“, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus, sudaro meniu, imituoja maisto gaminimo procesus. Vaikai įsitraukia į sveikų ir skanių gėrimų bei užkandžių gamybą: mokosi suprasti ir patys kurti receptus; plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja, pavadina; gėrisi estetiniu įspūdžiu. Iš skaitomų tekstų, paveikslėlių ir mokytojo komentarų sužino, kodėl negalima valgyti neskaniai, įtartinai kvepiančio, kito žmogaus nebaigto valgyti, gyvūno aplaižyto maisto. Vaikai samprotauja, tariasi ir, esant galimybei, renkasi sveikatai palankius maisto produktus (pavyzdžiui, atsinešdami užkandžius). Jie nusiteikia ir vienas kitą padrąsina mokykloje valgyti įvairų maistą, ragauti naujus, jiems nežinomus maisto produktus, susipažinti su įvairiais skoniais, dalintis mintimis ir žymėti, kas kam skanu / neskanu. Vaikai tyrinėja, matuoja, žymisi, kiek vandens išgeria per dieną, ir aiškinasi, kiek jo vartoti sveika. Įpranta savarankiškai atsigerti grupėje esančio vandens. **Elgesys prie stalo.**

taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį. (Nuoroda į P. A.: 10.4).	Mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauti rankas, valgyti neskubant, padėkojant. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu vaikai maitina lėles, serviruoja ir puošia stalą, kuria lankymosi kavinėje ar kitoje viešoje vietoje siužetus. Klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti, sužino, kad pasaulyje yra vietų, kuriose žmonės jaučia maisto stygių, tyrinėja, kiek daug darbo reikia, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo, dėlioja šį kelią iš paveikslėlių, jį piešia. **Dienos ritmo pajauta.** Sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais. Ryte paveikslėliais pažymi, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Jie tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą per dieną, žymėdami paveikslėliais, aptardami kaitos priežastis. Padedami mokytojo, susikuria ritualus prieš einant miegoti, pavyzdžiui, pavartyti knygutę, pasiklausyti lopšinės. **Judėjimo ir poilsio ritmo pajauta.** Mokytojo padedami, mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų kūnui reikia poilsio (bėgiodami, šokinėdami pavargo, kvėpuoja atvira burna, smarkiai plaka širdis), kada jų kūnui reikia judėjimo (sunku ramiai išsėdėti, sutelkti dėmesį į veiklą). Vaikai iš skaitomų pasakojimų ir patys išbandydami sužino, kad aktyvi veikla padeda išlieti tiek patirtas malonias emocijas, tiek ir nerimą, įtampą. Atlikdami atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip jie nuramina tiek kūną, tiek ir emocijas. Vaikai išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus, pavyzdžiui, judėti pagal greito ir lėto tempo, aktyvumą žadinančią ir raminančią muziką. **Rūpinimasis švara.** Laikytis asmens higienos motyvuoja suaugusiojo pavyzdys, dainelės, eilėraščiai, pasakojimai, tyrinėjimai, sužinant apie bakterijas ir virusus, jų sukeliamas ligas. Vaikai supranta, kodėl svarbu plauti rankas prieš valgį, pažaidus, susitepus, pasinaudojus tualetu, ir pratinasi tai daryti. Linksmos istorijos, vaikų aprangos pavyzdžių žiūrinėjimas skatina vaikus pamąstyti apie savo aprangą, diskutuoti, kas tvarkinga – netvarkinga, patinka – nepatinka, kurti patogios ir estetiškos vaikų aprangos modelius (piešiant, rengiant lėles, patiems persirenginėjant). **Tvarkos laikymasis.** Žiūrinėja tvarkingos, patogios, estetiškos aplinkos nuotraukas, ieško patinkančios aplinkos vaizdų informaciniuose tinklalapiuose, diskutuoja apie savo grupės aplinką, kas tvarkinga – netvarkinga, patogu – nepatogu, saugu – nesaugu, gražu – negražu. Vaikai įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieškodami sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, malonia akiai: simboliniais piešiniais grupėje ženklina daiktų laikymo vietas, kuria saugaus daiktų naudojimo taisykles. Pastebi ne vietoje padėtus daiktus ir imasi iniciatyvos juos tvarkyti, pamato grupėje ar lauko aplinkoje numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti. **Elgesys su nepažįstamais žmonėmis.**

	Mokytojui skaitant istorijas, pasakojant, kartu žiūrinėjant paveikslėlius, kalbantis, vaikai mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu (tėvai, globėjai, mokytojai ir kt.), į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, patekus į bėdą (policininkai, gaisrininkai, medikai, pardavėjai ir pan.), kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti, siūlo saldumynų, siekia liesti (mandagiai atsisakyti pasiūlymų, jei situacijoje nedalyvauja tėvai (globėjai) mokytojai). Vaikai aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami (artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Vaikai mokosi pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš situacijų, kuriose pasijunta nesaugiai, pranešti apie tai suaugusiajam, kuriuo pasitiki. **Saugus elgesys gatvėje.** Saugaus elgesio gatvėje įgūdžių vaikai mokosi pažindami šviesoforo spalvas ir kelio ženklus, grupėje ir lauke žaisdami eismo gatvėje žaidimus, mokydamiesi laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Vaikai varto knygeles, klausosi istorijų apie (ne)saugų elgesį gatvėje. Naudoja specialias saugumo priemones – atšvaitus, saugos diržus, šalmus, liemenes ir kt. ir pasako, kodėl juos nešiodami žmonės yra saugesni. **Saugus elgesys buityje ir gamtoje.** Vartydami knygeles, klausydami skaitomų pasakojimų, pasakų, žiūrėdami filmukus, sužino apie daiktus, kurie yra pavojingi jų sveikatai ir saugumui, kas atsitinka, kai vaikai su jais žaidžia. Aiškinasi, kokie pavojai slypi virtuvėje (elektros prietaisai, aštrūs daiktai), vonioje (skalbimo, valymo priemonės), svetainėje, tėvų (globėjų) miegamajame (praviras langas, vaistai, dūžtantys daiktai). Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. Vaikai su mokytoju ir draugais kalbasi apie saugų elgesį, aiškinasi, kaip elgtis, į ką kreiptis pagalbos nutikus nelaimei. Jie mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų; aiškinasi, kad miške negalima valgyti rastų nežinomų uogų; miške visuomet būti šalia suaugusiojo (kad nepasiklystų); bristi į vandens telkinį ar lipti ant ledo jam užšalus galima tik stebint suaugusiajam.

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“	
Pasiekimų sritis: Emocijų suvokimas ir raiška **Vertybinė nuostata:** domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. **Esminiai gebėjimai:** atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	
Ūgties siekiamybė	**Ugdymo(si) gairės**
1–3 metai **3 žingsnis** Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos	**Savo poreikių, pomėgių, interesų supratimas ir raiška.** Išreikšdami sutikimą mokosi parodyti veido mimikomis, garsais, gestais, galvos linktelėjimu ar papurtydami galvą į šonus („ne“), pirmaisiais žodžiais. **Savo emocijų atpažinimas ir raiška.**

būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs). (Nuoroda į P. A.: 12.4).	Išreiškia emocijas veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Mokosi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“. Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso. **Kūno pažinimas.** Jaučia, kai būna suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, kutenami, kykuojami, rengiami bei kalbinami. Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda, stebėdami save veidrodyje, žaisdami šešėlių žaidimus. **Savo augimo, didėjančių galių ir mokymosi tyrinėjimas.** Augimą pajaučia per didėjantį savarankiškumą kasdienėse veiklose, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami ir tyrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas.
4–6 metai **6 žingsnis** Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Pradeda kalbėtis apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas. (Nuoroda į P. A.: 12.4).	**Savo poreikių, pomėgių, interesų supratimas ir raiška.** Suaugusiesiems ir kitiems vaikams parodo savo poreikius, pomėgius, interesus per įsitraukimą į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti. **Savo emocijų atpažinimas ir raiška.** Žaisdami vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, tyrinėdami ir žymėdami, kaip jaučiasi, klausydamiesi skaitomų istorijų, žiūrėdami filmukus, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis. **Kūno pažinimas.** Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydami enciklopedijas vaikams, žiūrėdami informacinius filmukus, atlikdami eksperimentus. Tyrinėja ir mokosi pajausti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Vaikai aiškina, ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. **Savo augimo, didėjančių galių ir mokymosi tyrinėjimas.** Savo galių pajauta plėtojasi jiems mokantis naujų dalykų, drąsiai imantis naujų sumanymų ir lyderystės (vadovauti žaidimui, padėti mažiau gebančiam, dalintis patirtimi). Vaikai įžvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtiniausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. Darydami klaidas ir jas taisydami vaikai plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius.
Pasiekimų sritis: Savireguliacija ir savikontrolė (savo emocijų ir elgesio valdymas) **Vertybinė nuostata:** nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. **Esminiai gebėjimai:** sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	
1–3 metai **3 žingsnis** Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Padedamas suaugusiojo įprastose	**Emocijų ir jų raiškos reguliavimas.** Padedami suaugusiojo, sekdami jo pavyzdžiu, įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leistis apkabinamam, nuraminamam, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. **Dėmesio ir elgesio valdymas.**

kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. Pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų. (Nuoroda į P. A.: 13.4).	Bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus.
4–6 metai **6 žingsnis** Pats taiko įvairius nusiraminimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus. (Nuoroda į P. A.: 13.4).	**Emocijų ir jų raiškos reguliavimas.** Patys pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus, padedančius nusiraminti, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui. Pasikeitus dienos ritmui, įvykus netikėtam įvykiui, sulaukus netikėto kito vaiko reagavimo, mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi įžvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). **Dėmesio ir elgesio valdymas.** Natūraliai stebi ir tyrinėja bei išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. Žaidžia savireguliaciją plėtojančius žaidimus, savarankiškai išbando naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukia į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikosi kartu su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos. Vaikai išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo būdus, ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. Pradeda kelti paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia, susidūrę su kliūtimis, keičia veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos ir ją priima. Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. Aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl, klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir Mokykloje, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai.
Pasiekimų sritis: Savivoka ir savigarba **Vertybinė nuostata:** pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. **Esminiai gebėjimai:** pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, Mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	
1–3 metai **3 žingsnis** Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į grupėje apsilankančius svečius. (Nuoroda į P. A.: 14.4).	**Ryšiai tarp vaikų ir jautrumas kito poreikiams.** Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose vaikai ugdosi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. **Panašumų ir skirtumų tyrinėjimas.** Matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja aš – ne aš ribas. Kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirinkdami savo drabužėlius ar žaislus aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).
4–6 metai **6 žingsnis** Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie	**Ryšiai tarp vaikų ir jautrumas kito poreikiams.** Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. Vaikai išbando pačių bendraujant atrastus, iš suaugusiųjų sužinotus įvairius emocinių

šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių. (Nuoroda į P. A.: 14.4).	ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas**.** **Panašumų ir skirtumų tyrinėjimas.** Piešdami save ir kitus, matuodamiesi, lygindami akių, plaukų spalvą, kalbėdamiesi apie savo norus, pomėgius, gebėjimus, šeimas, namus, kartu žaisdami ar kurdami bendrus darbus, švęsdami šventes, socialiniuose tinkluose komunikuodami su kitų tautybių bendraamžiais, tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. **Skirtybių priėmimas ir lygiavertis dalyvavimas.** Mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Tyrinėja būdus, kurie padeda suprasti vieniems kitus, įtraukti juos į bendrus žaidimus ir veiklas. Vaikai mokosi išklausyti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Grupelėje atlikdami bendrą tikslą turinčią veiklą apsvarsto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų.
Pasiekimų sritis: Problemų sprendimas **Vertybinė nuostata:** nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. **Esminiai gebėjimai:** geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiais situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	
1–3 metai **3 žingsnis** Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą. (Nuoroda į P. A.: 25.4).	**Nežodinės kalbos suvokimas.** Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, vaikai simboline forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose. **Judėjimo džiaugsmo patyrimas.** Eidami sumažinto ploto paviršiumi, įveikdami kliūtis, lipdami į kalniuką mokosi vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą. **Veiksmų sekos ir problemų sprendimas.** Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles). **Dėmesio ir elgesio valdymas.** Bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato, perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus.
4–6 metai **6 žingsnis** Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariasi su kitais, siūlo ir priima	**Elgesys su nepažįstamais žmonėmis.** Mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra saugu, į kuriuos žmones galima kreiptis pagalbos, kaip reikia elgtis, jei nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti ar pasivažinėti, siūlo saldumynų, siekia liesti. Aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami. Mokosi tvirtai pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš situacijų, kuriose pasijunta nesaugiai, pranešti apie tai suaugusiajam, kuriuo pasitiki. **Saugus elgesys buityje ir gamtoje.** Mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis saugaus elgesio taisyklių. Aiškinasi, kaip elgtis, į ką kreiptis pagalbos nutikus nelaimei. **Savo augimo, didėjančių galių ir mokymosi tyrinėjimas.**

<table>
<tr><td>pagalbą. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.
(Nuoroda į P. A.: 25.4).</td><td>Mokydamiesi naujų dalykų, imdamiesi naujų sumanymų, darydami klaidas ir jas taisydami, plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius, ugdosi lyderystę.
Dėmesio ir elgesio valdymas.
Kelia paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia, susidūrę su kliūtimis, keičia veikimo ar elgesio būdus, stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos, ją priima.
Skirtybių priėmimas ir lygiavertis dalyvavimas.
Veikdami komandoje lyderiauja paeiliui, apsvarsto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų.
Klausymas.
žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, įtraukiančiose vidaus ir lauko veiklose, kelių vaikų grupelių ir didesnių grupių veiklose, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus.
Bendravimas ir komunikacija.
Žaisdami išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, įsitraukia į dialogą, polilogą, išbando skirtingas kalbėjimo manieras, mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai priimtinų bendravimo taisyklių.
Atrandu skaičius ir skaičiavimo būdus.
Mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį spręsdami problemas.
Veiksmų sekos ir problemų sprendimas.
Veiksmų sekas problemoms spręsti suvokia ir taiko stebėdami, žaisdami, nagrinėdami ir įvardydami įvairių procesų, kasdienių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus. Veiklos, siekiant savo ketinimų, skaidymo į dalis įgūdžius vaikai ugdosi žaisdami, konstruodami, dalyvaudami projektinėse veiklose, padalindami didelį darbą į dalis, paskirstydami komandos narių vaidmenis ir veiksmus.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Pasiekimų sritis: Santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais
Vertybinė nuostata: nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.
Esminiai gebėjimai: pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</td></tr>
<tr><td>1–3 metai
3 žingsnis
Drąsiai išbando ką nors nauja. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo.
Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Pradeda suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamasi bendrai.</td><td>Žmonių įvairovės supratimas.
Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, jeigu jie yra labai akivaizdūs.
Žmonių bendruomenių tyrinėjimas.
Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Vaikų supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais (globėjais) kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienose grupėje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas.</td></tr>
</table>

(Nuoroda į P. A.: 15.4).	**Tautinio tapatumo ir pilietiškumo jausmas.** Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.
4–6 metai **6 žingsnis** Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiaisiais bei vaikais. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei. (Nuoroda į P. A.: 15.4).	**Žmonių įvairovės supratimas.** Veikdami ir kurdami, dalindamiesi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje (namų, mokyklos, miesto/kaimo) aplinkoje bei šalyje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos žmonėmis. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas ir socialinius tinklus, per muzikos kūrinius, dailės darbus, virtualius susitikimus, keliones. Vaikai atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu. **Žmonių bendruomenių tyrinėjimas.** Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; Mokyklos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės. Atrasdami ir patirdami Mokyklos bendruomenės narius siejantį ryšį, vaikai ugdosi priklausymo bendruomenei jausmą, įsitraukia į savo bendruomenės veiklas, atranda lygiaverčio bendravimo su kitais jos nariais būdus. **Tautinio tapatumo ir pilietiškumo jausmas.** Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), tyrinėja šalies žemėlapį, domisi vėliavos spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros objektais. Vaikai sužino keletą kitų šalių, supranta, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. Vaikai tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą. Dalyvauja veiklose, kurios siejamos su savo grupės, šeimos, miesto, kaimo aplinkos saugojimu ir tvarkymu.
Pasiekimų sritis: Aplinkos pažinimas **Vertybinė nuostata:** nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. **Esminiai gebėjimai:** pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	
1–3 metai **3 žingsnis** Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas,	**Laiko tėkmės pajauta.** Laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną). Paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.

parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę. (Nuoroda į P. A.: 16.4).	
4–6 metai **6 žingsnis** Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyveno, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. Vartoja savaitės dienų pavadinimus. Jaučia prieraišumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai, išreikšdamas jį veikloje ir kūryboje. (Nuoroda į P. A.: 16.4).	**Laiko tėkmės pajauta.** Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. **Praeitis, dabartis, ateitis kaip asmeniniai, šeimos ir bendruomenės pokyčiai.** Išbando, lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buities darbų, keliavimo būdus ir priemones. Dalyvaudami šventėse, klausydamiesi skaitomų pasakojimų, lankydamiesi muziejuose, pilyse, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Vaikai atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįsles, greitakalbes, liaudies žaidimus, patarles ir kt.), žmonių sukurtą praeityje. **Šaltinių, pasakojančių apie praeitį ir būsimą ateitį, tyrinėjimas.** Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, ir atranda keletą informacijos šaltinių. Vaikai su grupės mokytoju kalbasi, ką mums pasakoja skirtingi informacijos šaltiniai ir kartu kuria praeities, dabarties, ateities paveikslus, laiko juostas. Atranda ir tyrinėja juos dominančias istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, gamtines erdves, viešąsias skulptūras ir žaidimų aikšteles.

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“	
Pasiekimų sritis: Kalbų supratimas **Vertybinė nuostata:** domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. **Esminiai gebėjimai:** klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmes, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	
Ūgties siekiamybė	**Ugdymo(si) gairės**
1–3 m. **3 žingsnis** Trumpam susikaupia klausydamas, supranta ir reaguoja veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. Skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausyti trumpus skaitomus,	**Klausymas.** Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą, vaikai ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus. **Žodinės kalbos suvokimas.** Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienotvarke susijusius paaiškinimus. **Nežodinės kalbos suvokimas.** Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, simboline forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose. **Rašytinės raiškos ir vaizdinės informacijos suvokimas.** Domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją.

pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių. (Nuoroda į P. A.: 19.4).	
4–6 m. **6 žingsnis** Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau. (Nuoroda į P. A.: 19.4).	**Klausymas.** Aktyviai įsitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais, žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. **Žodinės kalbos suvokimas.** Kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu. **Nežodinės kalbos suvokimas.** Kūrybiškai naudojasi gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami. **Rašytinės raiškos ir vaizdinės informacijos suvokimas.** Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu.
Pasiekimų sritis: Kalbinė raiška **Vertybinė nuostata:** nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. **Esminiai gebėjimai:** naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	
1–3 m. **3 žingsnis** 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, atsako į paprastus klausimus, vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus. (Nuoroda į P. A.: 20.4).	**Kalbėjimas.** Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmais, mimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose, jausmų, emocijų, norų, minčių raišką skatina dėmesys jų kalbai, kantrus išklausymas, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas į vaikų intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine išraiška, suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles. **Bendravimas ir komunikacija.** Vaikų mąstymo ir kalbos raidą skatina amžių atitinkančių tekstų, eilėraščių, pasakų skaitymas, istorijų pasakojimas, siejamas su vaizdine informacija, taip pat tokiais jutiminiais pojūčiais kaip lytėjimas, ragavimas, uostymas. 3 metų vaikai, suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi.

	Rašytinė raiška. Vaikai plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiuosius ir eksperimentuodami: stebėdami rašančiuosius ar piešiančiuosius, bandydami imituoti, braukyti, keverzoti, piešinėti, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje. **Kalbų įvairovės suvokimas ir kalbinės tapatybės formavimas.** Kultūrų ir kalbų įvairovės pažinimą skatinančioje aplinkoje vaikai turi galimybę matyti įvairių kultūrų ženklus, simbolius, girdėti įvairias kalbas, vartyti įvairiomis kalbomis parašytas knygeles. Knygelių, parašytų įvairiomis kalbomis, vartymas; garso įrašų (dainelių, eilėraštukų, pasakojimų) įvairiomis kalbomis klausymas; įvairiakalbiai stalo žaidimai.
4–6 m. **6 žingsnis** Išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius. Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius. (Nuoroda į P. A.: 20.4).	**Kalbėjimas.** Tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas. Režisūriniai, siužetiniai vaidmenų, žodiniai, kolektyviniai ir kiti žaidimai kuria vaikui naujas patirtis ir kalbines situacijas, kuriose iki šiol jis nėra dalyvavęs, suteikia galimybę plėsti žodyną, peržengiantį artimiausios aplinkos temas. **Bendravimas ir komunikacija.** Vaikai įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti, pavyzdžiui: „rašo“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais. **Rašytinė raiška.** Supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides, ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas. **Kalbų įvairovės suvokimas ir kalbinės tapatybės formavimas.** Mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas, žaisdami vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, įsitraukdami į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. Smalsumą sužadina ir juos įtraukia mokytojo inicijuojamos veiklos, kurių metu gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiaisiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. Padedami mokytojo, vaikai mokosi taikyti kompensacines kalbos supratimo ir kalbos raiškos strategijas: siekdami suprasti ir perduoti informaciją pasitelkia neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus.

<table>
<tr><th colspan="2">UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĮSTU APLINKĄ“</th></tr>
<tr><td colspan="2">Pasiekimų sritis: Aplinkos pažinimas
Vertybinė nuostata: nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.
Esminiai gebėjimai: pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.</td></tr>
<tr><th>Ūgties siekiamybė</th><th>Ugdymo(si) gairės</th></tr>
<tr><td>1–3 metai
3 žingsnis
Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių daiktų, pradeda vartoti tikslius jų pavadinimus. Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais.
(Nuoroda į P. A.: 16.4).</td><td>Atrandu daiktus.
Daiktų pasaulį pažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Pirmaisiais gyvenimo metais vaikai grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liesdami, mesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones.
Daiktai ir kasdienybė.
Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios).
Daiktai ir technologijos.
Varto interaktyvias knygas, paveikslėlius, žiūri vaizdo medžiagą.</td></tr>
<tr><td>4–6 metai
6 žingsnis
Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyveno, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ja rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Tyrinėdamas savo šalies ir nutolusių vietovių gyvenamąsias sąlygas, samprotauja apie žmogus ir gamtos ryšį. Pradeda jausti prieraišumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai, išreikšdamas jį veikloje ir kūryboje. Įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai,</td><td>Atrandu daiktus.
Pasirinktus daiktus rūšiuoja, skirsto pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Daiktus pažįsta juos stebėdami, palygindami, grupuodami, rikiuodami nuo mažiausio iki didžiausio, konstruodami. Mokytojo padedami, ieško panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Veikdami su daiktais, mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdosi kantrybę, savikontrolę. Nuolatinė veikla su daiktais lavina vaikų gebėjimą koncentruoti žvilgsnį, rankų ir akių koordinaciją;
Daiktai ir kasdienybė.
Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). Apžiūrinėdami iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdami, uosdami, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kampuotas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. Daiktų dydį vaikai tyrinėja, bandydami apimti delnais, apglėbti, gretindami su savo ūgiu. Vaikai pastebi daiktų seką eidami į mokyklą, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan.
Daiktai ir technologijos.
Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstukų, stebi vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda,</td></tr>
</table>

kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. (Nuoroda į P. A.: 16.4).	jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. Drauge su mokytoju vaikai aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. Remdamiesi patirtimi, vartydami knygas, žiūrėdami vaizdo medžiagą, žaisdami žaislais, apžiūrėdami išvykų metu, vaikai susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos). Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). **Pažįstu gyvybę.** Stebi, renka, tyrinėja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Vaikai dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. Ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais apie naminių gyvūnų, taip pat turimų namuose augintinių auginimą. Stebi gyvūnus savo aplinkoje, kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygose, animaciniuose filmuose. Vaikai diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Jie stebi kieme sutiktus gyvūnus (sraiges, vabzdžius, vorus, varles, paukščius). Vaikai svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos (išvaizda, elgesys), kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai (teikia džiaugsmą, ramina, skatina norą rūpintis, teikia naudą), per rūpinimąsi gyvūnais ugdosi pagarbą gyvajai gamtai. **Gyvybė turi poreikių.** Tyrinėja, aiškinasi, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. Mokytojo padedami, vaikai seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Stebi ir fiksuoja (piešia, fotografuoja, matuoja) vienmečių augalų gyvenimo ciklą (pavasarį išdygsta, užauga, vasarą žydi, subrandina vaisius, išbarsto sėklas ir vėlyvą rudenį nunyksta); medžių metų ciklą (pavasarį sužaliuoja, žydi ir sėklas išbarsto kasmet, žiemą išgyvena numetę lapus, nesimaitindami).

	Vaikai klausosi mokytojo skaitomų tekstų, varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus ir išsiaiškina, kad žiemą vieni gyvūnai įminga, kiti išlieka aktyvūs, nes dar gali susirasti maisto, dauguma paukščių žiemoti išskrenda į šiltesnius kraštus. Skirtingais metų laikais vaikai stebi būdingus gamtos požymius. Mokytojo padedami, pildo metų gamtos kalendorių: sutartiniais ženklais žymi oro temperatūrą, saulėtas ir apniukusias dienas, kritulių kiekį, pastebi jų pokyčius skirtingais metų laikais, susieja juos su augalų ir gyvūnų gyvenimu. Vaikai aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, suprasdami, kad taip prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo. **Netikėti atradimai.** Žaisdami atranda fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo – guma, spyruoklė, trinties – vieni batai slysta, kiti – ne), energiją (elektros energija, šilumos energija), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės, nuožulnioji plokštuma), magnetizmą. Žaisdami su tikslingai parinktais žaislais, daiktais ar priemonėmis (spaudomas sensorinis kamuoliukas, guma ir pan.), vaikai tyrinėja tamprumo reiškinį – daiktus spaudžia, tempia, stebėdami, kaip keičiasi, deformuojasi jų forma, tačiau atleidus jie vėl grįžta į pradinę padėtį. Trintį vaikai patiria, kai paleidžia mašinytę nuožulniąja plokštuma, ir stebi, kiek toli ji nuvažiuoja skirtinga „kelio danga“ (lygiomis grindimis, kilimu). Energiją tyrinėja, eksperimentuodami su žaislų judėjimu: naudoja žaislus, varomus elektros (baterijos) energija, patys pastumia ar traukia žaislą, suprasdami, kad jį išjudino žmogus energija. Vaikai eksperimentuoja, kokius daiktus magnetas traukia (turinčius geležies), atkreipia dėmesį, kad magnetas turi du polius, pastebi, kad kartais poliai ne traukia vienas kitą, o stumia. Vaikų tyrinėjimo objektu tampa vanduo: vaikai vandenį užšaldo į ledą, tirpina ledo kubelius, stebi, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių, samprotauja. Vaikai spėlioja ir eksperimentuoja, kurie daiktai, sumesti į vandenį, nuskęs, tyrinėdami pastebi, kad vieni daiktai skęsta, kiti plūduriuoja, vieni grimzta greičiau, kiti – iš lėto, aiškinasi, nuo ko tai priklauso. Mokytojo padedami, aiškinasi, kodėl laivai neskęsta. Pastebi vaivorykštę ir išsiaiškina, kad jai susidaryti reikia lietaus ir saulės, nes šviesos spinduliai pereina skaidrią terpę (vandens lašelius) ir suskaidomi į septynias spalvas. Saulėtą dieną vaikai tyrinėja gamtos objektų šešėlius, kuria juos pasitelkdami įvairius daiktus ir žaislus, išgauna trumpus ir ilgus šešėlius. Išbando įvairias veiklas su atspindžiais, kuria ir gaudo „saulės zuikučius“. Tyrinėdami ir mokytojo padedami, vaikai susipažįsta su medžiagomis, išsiaiškina, kad jos būna kietos (mediena, popierius, stiklas, plastikas), skystos (vanduo) ir dujinės (oras), tyrinėja jų savybes. Eksperimentuodami su vandeniu, vaikai išsiaiškina, ar kietos medžiagos tirpsta vandenyje (cukrus ištirpsta, o smėlis – ne), ar galima gauti mišinius (pienas su vandeniu susimaišo, o aliejus – ne). Naudodami „oro gaudykles“, pūsdami per šiaudelį į vandenį, jie

<table>
<tr><td></td><td>aptinka oro buvimo ženklus. Vaikai girdi mokytojo vartojamas tikslias sąvokas ir pamažu plečia sąvokų žodyną.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Pasiekimų sritis: Matematinis mąstymas
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.
Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.</td></tr>
<tr><td>1–3 metai
3 žingsnis
Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį.
(Nuoroda į P. A.: 17.4).</td><td>Atrandu skaičius ir skaičiavimo būdus.
Stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). Padedami mokytojo, vaikai atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį.
Ką apie mus ir įvykius sako duomenys.
Pradeda reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Suvokimą, kad įvykis pastovus, vaikai ugdosi žaisdami su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmai, kurie įvyks). Vaikai dienotvarkėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius.
Kaip apibūdinti vietą ir padėtį.
Dalyvaudami įvairiuose judriuose žaidimuose ir veiklose, kuriose laikomasi nurodymų dėl judėjimo krypties ar buvimo vietos, vaikai palaipsniui išmoksta vis tiksliau apibūdinti savo ir objektų padėtį bei vietą kitų objektų ir žmonių atžvilgiu.</td></tr>
<tr><td>4–6 metai
6 žingsnis
Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojasi grafiniais jų vaizdais spręsdamas problemas. Kalbėdamas apie ateities įvykius, pradeda vartoti žodžius: būtinai, tikrai įvyks; gali būti, įmanoma, kad įvyks; taip negali būti, niekada neįvyks.
(Nuoroda į P. A.: 17.4).</td><td>Atrandu skaičius ir skaičiavimo būdus.
Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridedant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Vaikai įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal. Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, vaikai mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį spręsdami problemas, pradeda vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai.
Ką apie mus ir įvykius sako duomenys.
Supranta, kad tam tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą. Drauge su suaugusiuoju vaikai mokosi apie artimiausią aplinką kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje. Vaikai įsitraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti.
Kaip apibūdinti vietą ir padėtį.
Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba ar piešiniais, vadovaudamiesi instrukcijomis) duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Pasiekimų sritis: Skaitmeninis sumanumas
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="2">Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</td></tr>
<tr><td>1–3 metai
3 žingsnis
Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas.
(Nuoroda į P. A.: 18.4).</td><td>Skaitmeninis raštingumas.
Tyrinėdami aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.).</td></tr>
<tr><td>4–6 metai
6 žingsnis
Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas vaiko gebėjimus atitinkančias skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garsą, tekstą). Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu.
(Nuoroda į P. A.: 18.4).</td><td>Skaitmeninis raštingumas.
Naudojasi jų amžių atitinkančiomis prasmingomis, ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo įrašais, žaidimais, garsinėmis knygelėmis, ugdomosiomis programėlėmis ir kt.) žaisdami ir pažindami aplinką.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Pasiekimų sritis: Tyrinėjimas
Vertybinė nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.
Esminiai gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</td></tr>
<tr><td>1–3 metai
3 žingsnis
Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems.
(Nuoroda į P. A.: 24.4).</td><td>Matavimai kasdieninėje veikloje.
Įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“.
Eksperimentai su geometrinėmis figūromis.
Įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Kalbinami suaugusiojo, ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprasdami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“.</td></tr>
<tr><td>4–6 metai
6 žingsnis
Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų</td><td>Matavimai kasdieninėje veikloje.
Įsitraukia į suaugusiųjų inicijuotas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį. Vaikai diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis,</td></tr>
</table>

įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti. (Nuoroda į P. A.: 18.4).	toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus). **Eksperimentai su geometrinėmis figūromis.** Stebėdami, pažindami, spontaniškai ar tikslingai tyrinėdami realioje ar virtualioje aplinkoje pateiktus, atrastus ar pastebėtus matematinius objektus, atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas.
Pasiekimų sritis: **Mokėjimas mokytis** **Vertybinė nuostata.** Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. **Esminiai gebėjimai**. Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	
1–3 metai **3 žingsnis** Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas (Nuoroda į P. A.: 27.4).	**Veiksmų sekos ir problemų sprendimas.** Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles).
4–6 metai **6 žingsnis** Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultatą, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti. (Nuoroda į P. A.: 27.4).	**Veiksmų sekos ir problemų sprendimas.** Problemoms spręsti suvokia ir elementariai taiko stebėdami, žaisdami, nagrinėdami ir įvardydami įvairių procesų, kasdienių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus-taisykles. Žaisdami mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus.

UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“	
Pasiekimų sritis: Gebėjimas žaisti **Vertybinė nuostata:** nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. **Esminiai gebėjimai:** individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	
Ūgties siekiamybė	**Ugdymo(si) gairės**
1–3 metai **3 žingsnis** Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu Vaiku. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.	**Žaidimas – kaip savo kūno galimybių tyrinėjimas.** Vaikai tyrinėja savo kūno galimybes spontaniškai judėdami aplinkoje, žaisdami su įvairiais objektais, daiktais. Vaikų judesiai tampa tikslingesni ir pasikartojantys padedant suaugusiajam. **Žaidimas – kaip aplinkos ir veikimo su aplinkos objektais tyrinėjimas.** Įvaldę savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką. Pirmaisiais gyvenimo metais vaikų veikimas su daiktais yra suaugusiųjų veiksmų pamėgdžiojimas, nukreiptas į socialinių sąveikų su kitais užmezgimą ir palaikymą. **Žaidimas – kaip savo patirčių ir socialinių santykių tyrinėjimas.**

(Nuoroda į P. A.: 26.4).	Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, vaikai pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, vaikai kuria jiems pažįstamas kasdienes socialines situacijas, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas. **Žaidimas – kaip simbolinių taisyklių tyrinėjimas, kūrimas ir laikymasis.** Paprastus žaidimus su taisyklėmis vaikai ima žaisti padedami labiau įgudusių vaikų arba suaugusiųjų. Pradėdami nuo dėlionių, mozaikų, judrių gaudynių, slėpynių ir įvairių stalo žaidimų, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų.
4–6 metai **6 žingsnis** Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradingai jas pritaikydamas žaidimui. Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas žaidimuose. (Nuoroda į P. A.: 26.4).	**Žaidimas – kaip savo kūno galimybių tyrinėjimas.** Vaikas, padedamas suaugusiojo, kuria bendravimo „kalbą“ veido, balso išraiškomis, visu kūnu ir išgyvena bendrumo jausmą. Vaikas taip mokosi inicijuoti ir palaikyti socialines sąveikas žaidinimuose. **Žaidimas – kaip aplinkos ir veikimo su aplinkos objektais tyrinėjimas.** Žaidimo metu vaikai mokosi susikurti artimumo ir saugumo jausmą. Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), vaikai išmoksta pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojui su juo inicijuojant paprastą žaidimą su vienu ar dviem veikėjais. Palaipsniui išmoksta įtraukti į žaidimą daugiau žaidėjų. Suaugęs pamažu perleidžia žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. **Žaidimas – kaip savo patirčių ir socialinių santykių tyrinėjimas.** Vaikas ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoksta tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. Įgudę žaisti, vaikai žaidžia tęstinius žaidimus, prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus. Mokytojo paskatinti, gerai žaidžiantys vaikai nesunkiai jungiasi į kolektyvinius režisūrinius žaidimus kurdami ilgalaikius žaidimo pasaulius mėgstamų knygų, pasakų ir kino filmų pagrindu, lengvai įtraukia kitus grupės vaikus, mielai kviečia ir suaugusiuosius. **Žaidimas – kaip simbolinių taisyklių tyrinėjimas, kūrimas ir laikymasis.** Vaikai ima žaisti žaidimus su taisyklėmis padedami kitų vaikų ar suaugusiojo. Išmokę žaisti didaktinius žaidimus su taisyklėmis, vaikai kuria savo žaidimus ir juos žaidžia su grupės draugais ir mokytojais. Žaidimų metu vaikai atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.
Pasiekimų sritis: Meninė raiška **Vertybinė nuostata:** domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. **Esminiai gebėjimai:** pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	

Ūgties siekiamybė	Ugdymo(si) gairės
1–3 metai **3 žingsnis** Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, jais išgauna garsus. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmai – liūdnai). (Nuoroda į P. A.: 22.4.2.).	**Ankstyvasis muzikinis ugdymas(is).** Intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiauškėjimo sąsajas. Patirdami ir įvardydami muzikos sąvokas (aukštai – žemai; garsiai – tyliai; ilgas – trumpas; tas pats – skirtingas; linksmas – liūdnas), mokosi suprasti, atlikti muziką ir mėgautis ja. Supratimą apie muzikos skirtingumą plečia lopšinės, dainos, skanduotės, ritmiškai atliekami eilėraščiai, žaidimai su judesiais, skaičiuotės, erzinimai, mylavimai. Padedami suaugusiojo palengva pratinasi ploti, trepsėti, siūbuoti ar skanduoti savarankiškai. Tyrinėja ir išbando garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, instrumentais, daiktais. Lygina, apibūdina, kategorizuoja tuos garsus. Individualiai ar grupėje atpažįsta tylą kaip svarbų muzikos elementą.Klausosi muzikos piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų.
4–6 metai **6 žingsnis** Tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. Išbando muzikos instrumentus. Dainuoja vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. Kuria ritminius ir melodinius darinius, improvizuoja ir komponuoja jungdamas kelis atskirus muzikos elementus. Išklausęs muzikos kūrinį trumpai nusako, kodėl kūrinys patiko ir kuo jis įdomus, aptaria, kur ir kada girdi muziką savo aplinkoje, nusako muzikinio kūrinio paskirtį ir kontekstą. (Nuoroda į P. A.: 22.4.2.).	**Ankstyvasis muzikinis ugdymas(is).** Mėgdžiodamas aplinkos garsus, atkartoja toninius ir ritminius darinius, pradeda suprasti dainavimo ir kvėpavimo svarbą, skandavimą derina su judėjimu. Išmoksta vertinti, įsiklausyti, atlikti muziką ir renkasi, kas jam patinka. Mėgdžioja suaugusiuosius, taip pat suaugusieji mėgdžioja vaikus: jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką. Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. Ilgainiui dainuojamasis balsas atsiranda iš vaikų čiauškėjimo, cypavimo, krykštavimo, gugavimo ir kitų garsų. Klausydamiesi įvairių muzikinių dermių, vaikai plečia savo muzikinį žodyną. Klausydamiesi dainavimo be teksto, vaikai labiau susitelkia į muziką, ne į žodžius. Vaikai ne vien atkartoja suaugusiųjų sukurtas dainas, mokytojo skatinami plėtoja ir savos kūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą. Pamažu vaikai plečia dainų ir skanduočių repertuarą, mokosi atskirti, ar garsai, dariniai ir melodijos yra panašios, ar skirtingos, atpažįsta anksčiau girdėtas melodijas, parodo melodijos slinktį bei kontūrą, suvokia tonacijos centrą. Judesiu vaikai rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. Muzikuoja kūno perkusija ir instrumentais, groja nustatytu pulsu, instrumentais pakartoja trumpus ritmo darinius. Muzikuodami su kitais vaikais tinkamai elgiasi ir klausosi, kaip jų muzikavimas dera su kitais. Ilgainiui vaikų improvizacija virsta komponavimu. Sujungia ir atsimena įvairius muzikos elementus (melodija, ritmas, harmonija, tembras, tempas ir dinamika) ir atspindi įvairias emocijas. Vaikai klausosi įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų, pritardami instrumentais ar kūno perkusija. Muzikos klausosi norėdami atsipalaiduoti, nusiraminti ir kitokioms nuotaikoms reguliuoti. Susipažįsta su muzikos klausymo ir dalyvavimo socialinėmis elgesio normomis.

1–3 metai **3 žingsnis** Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Atlieka paprastus ratelius. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes. (Nuoroda į P. A.: 22.4.3.).	**Judesio tyrinėjimas.** Vaikai juda natūraliai, džiaugsmingai. Judesio kalba išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį. **Judesio elementai.** Vaikams pradėjus šliaužti, ropoti, vaikščioti, vystosi erdvės suvokimas: kryptis, judėjimo kelias, asmeninės erdvės supratimas, santykiai su kitais judančiais erdvėje. Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą.
4–6 metai **6 žingsnis** Eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. Šoka sudėtingesnius šokius bei ratelius. Apibūdina savo atlikto, sukurto ar stebėto šokio tempą, nuotaiką, temą. Aiškina, kodėl kitų sukurti šokiai patiko ir kuo jie įdomūs. (Nuoroda į P. A.: 22.4.3.).	**Judesio tyrinėjimas.** 4–6 metų vaikai judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. **Judesio elementai.** Mokosi atskirais judesiais ir deriniais išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, judėdami erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną,: judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarų ir gilų kvėpavimą. Vaikai atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui spontaniški judesiai tampa šokiu. **Šokio kultūra.** 4–6 metų vaikai perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. Šokdami šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, taip pat atranda skirtingus mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.). Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Mokydamiesi šokių, vaikai supranta jų kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę), stebi kitus, derina šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką.
1–3 metai **3 žingsnis** Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Pradeda rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas. (Nuoroda į P. A.: 22.4.1.).	**Vizualaus pasaulio tyrinėjimas.** Vaikai stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Vaikai ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt. **Vizualinės raiškos priemonių ir kuriamų vaizdų tyrinėjimas.** Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teplioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Remdamiesi patyrimu vaikai pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. Vaikai savo tempu, pagal savo galias ir norus tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti. Ima vis labiau kontroliuoti savo

	judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairesnes linijas, formas tobulėjant jų rankų motorikai ir akies koordinacijai. **Erdvinė raiška.** Žaisdami su skirtingų dvimačių ir trimačių formų objektais, įvairiomis figūromis, čiupinėdami, minkydami, stebėdami juos realioje ir virtualioje erdvėje, atranda erdvinį pasaulį ir erdvinės raiškos galimybes.
4–6 metai **6 žingsnis** Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Gali išvardyti keletą technikų (piešta, fotografuota, tapyta). Samprotauja apie dailės kūrinių paskirtį. Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys. (Nuoroda į P. A.: 22.4.1.).	**Vizualaus pasaulio tyrinėjimas.** Vaikai turtingus vizualinius vaizdinius kaupia vidaus ir lauko aplinkoje, kurioje yra įvairių meno kūrinių, objektų, gamtinės medžiagos. Jais galima žaisti, keisti vizualias savybes (apšvietimą, spalvą, formą, tonus) ir kitaip tyrinėti. Vizualusis ir pirmųjų meninių sąvokų žodynas gausėja, kai mokytojai tyrinėjimo metu komentuoja vaizdus, įvardija spalvas, formas, faktūras, estetinius potyrius. Vizualaus pasaulio savybes tyrinėja kontrastingose aplinkose (urbanistinės, industrinės, gamtinės ir pan.), lankydamiesi meno galerijose, parodose, muziejuose, žiūrėdami kokybišką animaciją, kiną. **Vizualinės raiškos priemonių ir kuriamų vaizdų tyrinėjimas.** Tikslingai kuria ir piešia grafinius ir spalvinius vaizdus. **Grafinė ir spalvinė raiška.** Vaikai išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. Grafinei ir spalvinei raiškai nėra būdingas realistiško atvaizdavimo siekis. Vaikų grafinę ir spalvinę raišką lavina kurdami skirtingomis priemonėmis ir įrankiais, išbandydami įvairias grafikos technikas (monotipija, lino raižinys, grotažas, koliažas), eksperimentuodami su mišriomis technikomis. Vaikai plėtoja grafinę ir spalvinę raišką, jo įvairovę ir plečia meninių sąvokų žodyną, kai stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais (grafikos ir tapybos darbai, fotografijos ir kt.). Vaikai tyrinėja spalvinės ir grafinės raiškos galimybes eksperimentuodami su dažais, juos maišydami, žaisdami linijomis, dėmėmis. Vaikai įgyvendina savo kūrybines mintis ir idėjas, renkasi priemones, įrankius bei technikas grafinei ir spalvinei raiškai, siekia savitai ir detaliai išbaigti savo kūrybinius darbus. **Erdvinė raiška.** Modeliuoja ir komponuoja dvimates ir trimates figūras veikdami su įvairiomis medžiagomis: lipdydami skirtingų formų objektus, konstruodami erdvinius objektus iš skirtingų ir netikėtų priemonių, medžiagų. Įgudę vaikai bando atkartoti ar sukurti sudėtingesnius erdvinius objektus.
1–3 metai **3 žingsnis** Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones.	**Vaidybos tyrinėjimas.** Sudaromos sąlygos patiems vaikams išbandyti skirtingas teatrinės raiškos priemones. Vaikai kuria vaidybines improvizacijas pasitelkdami savo kūno judesius, muzikavimą, spontanišką dainavimą sau ir draugams. Taip elgdamiesi pagilina estetinį pasaulio pažinimą teatro meno formomis.

(Nuoroda į P. A.: 22.4.4.).	
4–6 metai **6 žingsnis** Tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus. Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ . Dalinasi savo teatrine patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus. (Nuoroda į P. A.: 22.4.4.).	**Vaidybos tyrinėjimas.** Vaikai atlikdami simbolinius vaidmenis naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems. Per improvizacinio pobūdžio vaidybą, vaikai tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėpti skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių. Vaikų literatūra, įvairios teatro meno formos įvairiapusiškai panaudojamos veikloje. Vaikai pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius mokykloje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami spektakliuose. Vaikai dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose ir pan.).
Pasiekimų sritis: Kūrybiškumas **Vertybinė nuostata:** nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. **Esminiai gebėjimai:** pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	
1–3 metai **3 žingsnis** Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais. (Nuoroda į P. A.: 23.4.).	Atkartoja suaugusiųjų sukurtas dainas, plėtoja ir savo kūrybos spontaniška dainavimą. Juda natūraliai, džiaugsmingai. Judesio kalba išreiškia savo mintis, emocijas. Domisi kitų kūryba ir nori veikti kartu su kitais.
4–6 metai **6 žingsnis** Pasakoja apie tai, ką sukūrė, apie pasirinktus kūrybos būdus, medžiagas, priemones. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. (Nuoroda į P. A.: 23.4.).	Išbando įvairias grafikos technikas, pats renkasi grafines priemones savo kūrybiniam darbui atlikti. Siekia savitai ir detaliai išbaigti savo kūrybinius darbus. Per improvizacinio pobūdžio vaidybą vaikai kartu su bendraamžiais ir suaugusiaisiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių.
Pasiekimų sritis: Estetinis suvokimas **Vertybinė nuostata:** domisi, gėrisi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. **Esminiai gebėjimai:** atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	
1–3 metai **3 žingsnis** Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu-bjauru; šviesu-tamsu; tylu-garsu). Turi savo nuomonę	Vaikai daiktų pasaulį pažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, dydį, formą ir kt., klausosi muzikos, juda greta ir kartu veiklose. Domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiauškėjimo sąsajas.

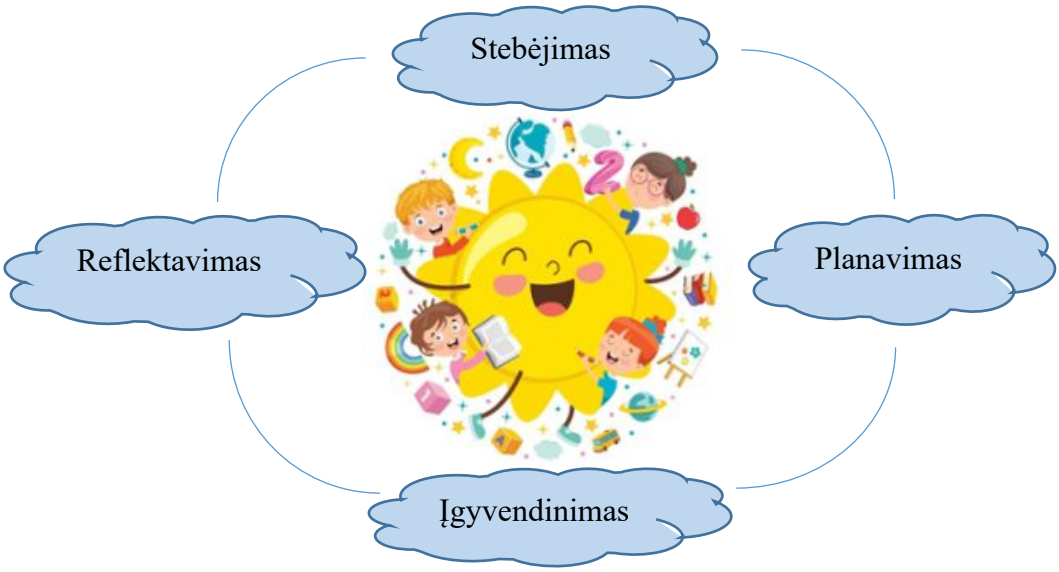
(patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. (Nuoroda į P. A.: 21.4.).	
4–6 metai **6 žingsnis** Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti. Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą. (Nuoroda į P. A.: 21.4.).	Klausosi įvairių stilių, epochų ir kultūros muzikos. Susipažįsta su muzikos klausymo ir elgesio normomis. Stebi, analizuoja, grožisi savo ir kitų sukurtais meniniais kūriniais. Atlieka vaidybines improvizacijas, spontanišką dainavimą bei kuria improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams.

V SKYRIUS
VAIKŲ UGDYMOSI PAŽANGA, UGDYMOSI TĘSTINUMAS

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėsena grindžiama „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašu“ (2024), kuris yra pagrindinis įrankis padedantis mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams stebėti vaiko individualią pažangą, atpažinti jo stiprybes ir tobulintinus gebėjimus bei priemone „Pasiekimų žingsneliai“. Pasiekimų apraše pateikiamos 18 pasiekimų sričių, skirstomų į šešis žingsnius, kurie atspindi vaikų nuoseklų augimą bei padeda planuoti ugdymo(si) procesą pagal kiekvieno vaiko poreikius ir galimybes. Vaiko pasiekimų žingsnių siejimas su amžiumi yra sąlyginis. Kiekvienas vaikas yra unikalus, pasižymi jam būdingu raidos tempu, turi skirtingą ugdymosi patirtį, todėl to paties amžiaus vaikų pasiekimai natūraliai gali skirtis.

Vaikų pasiekimų stebėsena yra nuolatinis, sistemingas procesas, padedantis atpažinti vaiko ugdymosi pažangą, gebėjimus bei tobulėjimo kryptis. Stebėsenos metu pedagogai fiksuoja reikšmingus vaikų veiklos momentus, pasiekimus ir ugdymosi žingsnius per kasdienę veiklą, naudodami įvairius metodus: vaiko darbų aplankus, nuotraukas, garso ir vaizdo įrašus. Svarbiausia – stebėti vaiką natūraliame jo veiklos kontekste, akcentuojant jo stiprybes ir individualų augimą.

Vaikų mokymosi, pasiekimų ir pažangos stebėjimo, dokumentavimo, ugdymo(si) planavimo, įgyvendinimo ir reflektavimo procesas yra ciklišKas, kaip pavaizduota žemiau pateiktame paveiksle.

Stebėjimo etape mokytojai stebi, dokumentuoja ir atpažįsta vaiko poreikius, interesus, mokymosi būdus ir ypatumus, pasiekimus, daromą pažangą, kylančius sunkumus tam, kad galėtų kryptingai planuoti tolesnį vaiko ugdymąsi ir paramą jo mokymuisi.

Planavimo etape mokytojai, remdamiesi stebėjimo etapo rezultatais, numato, kaip plėtoti ugdymosi kontekstus ir atliepti vaikų poreikius situacijoje čia ir dabar, kokias tikslingas veiklas planuoti auginant vaikų galias.

Įgyvendinimo etape vykdomos suplanuotos veiklos, kurių metu dokumentuojamas vaikų įsitraukimas, pasirinkimai, bendravimas ir bendradarbiavimas, mokymasis, savarankiškumas veikiant ir pasiekimų raiškos požymiai.

Reflektavimo etape mokytojai apmąsto, ar jų sukurta aplinka, taikomi ugdymo(si) būdai, pastoliavimas paremia vaikų mokymąsi ir pasiekimų plėtotę, ar plėtojamos kiekvieno vaiko visos galios, ar kiekvienas vaikas daro pažangą; kaip vaikai reaguoja ir reflektuoja savo veiklos procesus.

Pagrindiniai vaiko ugdymosi pasiekimų vertintojai yra grupės pedagogai. Jie nuolat stebi, analizuoja ir fiksuoja vaiko ugdymosi pažangą, bendradarbiaudami su meninio ugdymo mokytoja, pagalbos mokiniui specialistais. Tėvai (globėjai) taip pat yra svarbūs ugdymo partneriai, aktyviai įsitraukiantys į vertinimo procesą. Jie dalijasi įžvalgomis apie vaiko ugdymo(si) sąlygas namuose, išsako nuomonę apie vaiko pasiekimus, pomėgius bei galimus specialiuosius poreikius. Vertinimas vyksta ir kartu su pačiu vaiku, jam aktyviai įsitraukiant į refleksijos procesą.

Vertinimo dažnumas. Vaikui pradėjus lankyti Mokyklą, pedagogai stebi, kaip jis adaptuojasi naujoje aplinkoje. Adaptacija – svarbus ir kiekvienam vaikui individualus laikotarpis. Kai vaikas puikiai jaučiasi, atliekamas pirmasis vertinimas (rudenį), kurio tikslas - geriau pažinti vaiką, jo pomėgius, įvairius gebėjimus bei numatyti jo ugdymo kryptis ir uždavinius. Antrą kartą vaikas vertinamas pavasarį. Šio vertinimo tikslas - nustatyti vaiko ugdymo (si) pažangą, t. y. sritis, kuriose pasiekimai yra akivaizdūs, ir sritis, kuriose pasiekimai nežymūs. Toks vertinimas padeda išlaikyti ugdymo(si) tęstinumą, planuoti individualų darbą su vaikais, numatyti pagalbos vaikui formas ir būdus. Vaikų pasiekimai ir pažanga aptariami su tėvais (globėjais) individualiai du kartus per metus – po kiekvieno vertinimo etapo.

Pasiekimų fiksavimas ir pateikimo formos. Vertinimo medžiaga atspindi visuminį vaiko ugdymą(si): įvairūs vaiko dailės darbeliai, sukurtos knygelės, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, pedagogų užfiksuoti vaiko keliami klausimai, pasakojimai, žodinė kūryba. Sukaupta medžiaga - informatyvi: užrašytas vaiko vardas, data, gali būti užrašyti vaiko išsakyti įvertinimai, pedagogų pozityvūs komentarai, gali būti nurodytas įdėtos vertinimo medžiagos tikslas. Ši vertinimo medžiaga fiksuojama ir kaupiama individualiuose vaiko gebėjimų ir pasiekimų aplankuose. Aplankuose pateikiami visų vaiko ugdymosi pasiekimų sričių įrodymai. Fiksuojami tie atvejai, kai vaiko elgsena, kalba, darbeliai rodo jau įgytą gebėjimą planuotame pasiekimų žingsnyje.

Individualiuose vaiko gebėjimų ir pasiekimų aplankuose kaupiama informacija skirta su vaiku dirbantiems pedagogams, tėvams (globėjams), pačiam vaikui, Mokyklos vadovams. Aplankai padėti prieinamoje vietoje.

Pedagogai duomenis apie vaikų ugdymąsi taip pat žymi ir grupės užrašuose: grupės pedagogų pastabos stebint vaiką natūralioje veikloje, įvairių tyrimų grafikai. Šią informaciją analizuoja tik grupės pedagogai ir kiti pedagogai, tiesiogiai susiję su vaiko ugdymu. Esant reikalui (pvz. įtarus smurtą šeimoje), pedagogai apie esamą situaciją informuoja mokyklos-daugiafunkcio centro vadovus, socialinį pedagogą arba Mokyklos Vaiko gerovės komisiją.

Nuotraukos, filmuota medžiaga laikomi skaitmeniniame archyve. Grupės pedagogai iš įvairių turimų duomenų nustato kiekvienoje ugdymosi srityje tą pasiekimų žingsnį, kurį pasiekė vaikas. Rudenį, pažymėjus pasiektus žingsnius visose vaiko ugdymosi pasiekimų srityse, yra braižoma linijinė diagrama. Pavasarį tame pačiame lape braižoma antra diagrama, suvedant duomenis, gautus vykdant II vaiko ugdymosi pasiekimų vertinimą. Individualaus ugdymosi pasiekimo diagramos braižomos ranka ant A4 formato lapo, mokslo metų pabaigoje atšviesta pasiekimų diagrama perduodama tėvams (globėjams), kad jie galėtų susipažinti su vaiko pasiekimais

ir ugdymosi eiga. Individualūs vaiko gebėjimų ir pasiekimų aplankai atiduodami vaikui ir jo tėvams (globėjams) kiekvienų metų birželio mėnesį.

Pasiekimų fiksavimas padeda užtikrinti nuoseklų ugdymosi tęstinumą tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo. Pereinant į priešmokyklinę grupę, pedagogai parengia rašytines rekomendacijas, padedančias naujam pedagogui atsižvelgti į vaiko pažangą ir poreikius.

_____

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	JONAVOS RAIMUNDO SAMULEVIČIAUS PROGIMNAZIJA
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL JONAVOS RAIMUNDO SAMULEVIČIAUS PROGIMNAZIJOS ŽEIMIŲ SKYRIAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS PATVIRTINIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-09-01 Nr. V-101
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Artūras Jagelavičius Direktorius
Parašo sukūrimo data ir laikas	2026-09-08 10:48
Parašo formatas	Einamojo galiojimo (XAdES-EPES)
Laiko žymoje nurodytas laikas	
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016
Sertifikato galiojimo laikas	2023-03-01 10:40 - 2028-02-28 23:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Pridedamo dokumento sudarytojas (-ai)	-
Pridedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	IU PROGRAMA Žeimių skyrius 2025.docx
Pridedamo dokumento registracijos data ir numeris	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Elpako v.20260819.2
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Tikrinant dokumentą nenustatyta jokių klaidų (2026-10-29)
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	2026-10-29 nuorašą suformavo Laimutė Gaurienė
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo Dokumentų valdymo sistema „Deka Office“ (2026-10-29)